

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje

hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo

Uređuje Ivan Partaš.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1904.

Naklada hrv. slav. šumarskoga društva.

Oglas.

Podpisano predsjedništvo razpisuje ovim natječaj za podieljenje podpora iz društvenih sredstva, kao i iz sredstva društvene pripomoćne zaklade.

Oni, koji takovu podporu polučiti žele, neka svoje nebiljegovane molbenice, obložene svjedočbom siromaštva, odnosno potvrdom predpostavljenog ureda o imućvenih prilika, najkasnije do konca mjeseca studenoga o. g. ovamo neposredno podnesu.

U Zagrebu dne 20. listopada 1904.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskoga društva.

Šumarski list.

Br. 11. U ZAGREBU, 1. studenoga 1904. God. XXVIII.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{4}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Uzrok i uztuk šumskim štetama u području šuma imovnih občina postojavše Vojne Krajine*.

Bitna rak-rana, koja šumsko gospodarenje, pa donjekle i sam obstanak šuma, u području imovnih občina ugrožava, jesu ogromni šumski kvarovi, koji se od godine do godine sve više nagomiljuju.

Ako prosudimo odnošaje, koji u današnjim prilikama zavlađaše, doći ćemo do uvjerenja, da su silnim šumskim kvarovom razlogom u glavnom dvie činjenice i to:

1. Što se pravoužitnicima nužno gorivo drvo ne doznaje, (valjda zbog pomanjkanja dovoljnog kompleksa šume doznati ne može. Op. uređn.), bar ne svima, i ne pravodobno;

2. Što se pravomoćno imovnim občinama dosudjene šumsko-kvarne odštete ne utjeruju, kako bi se utjerivati morale.

Promotrimo li pitanje ove dvie glavne činjenice, to ćemo doći do uvidjenja, koje će se tokom ove razprave razviti.

Prvoj činjenici je razlogom oskudica na gorivom drvu i dok se ne ukloni taj razlog, dotle se ne može ni pomisliti, da šumske štete budu jenjavale.

Da u tom pravcu, pogledom na preotimajući mah šumskih kvarova, na bolje krenuti uzmogne, morati će se konačno i

* Referat g. šumarnika V. Benaka čitan na zadnjoj glavnoj skupštini hrv.-slav. šumarskoga društva.

svakako uprava imovnih občina postarati, da tu potrebu namiri bud kupom iz državnih šuma, bud dobavom ugljena, jer dok ne budu pravoužitnikom potrebe na gorivu osjegurane, dotle kako već naprvo spomenuto, širom su vrata pustošenju i haranju šumah imovnih občina otvorena, s razlogah donjekle i posve naravnih, u ovakovim prilikama nastalih.

Goriva drva morala bi se pravodobno pravoužitnikom doznačivati, odnosno ugljen dobavljati, no u tom pogledu otežavajuća je okolnost ta, što su pravoužitnici kod nekotjih imovnih občina, (u smislu ustanove §. 4. zakona od 11. srpnja 1881., kojim se razjasnjuju, odnosno preinačuju neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih občina u postojavšoj hrvatsko slavonskoj Vojnoj Krajini) dužni plaćati razmjerne šumske pristojbe za užitke, što ih oni u naravi dobivaju, a pravoužitnici su pretežnim dielom i takovi siromasi, da ne mogu pravodobno smoći novacah za šumske pristojbe, pa zato se i doznačivanje drva ne može pravodobno provesti, što je i opet razlogom mnogim šumskim štetama.

Da se tomu izbjegne, bilo bi morda od uhara, da se goriva drva doznačuju, odnosno ugljen dobavlja pravoužitnikom pravodobno, a otpadajuće pristojbe da se tokom godine i naknadno pobiru: tada bi se bo mogle doznake pravilno i pravodobno provadjati, što bi svakako po šumsko gospodarenje i buduće pomladjivanje šumah od koristi bilo.

Indi prvi uvjet je uztuku preotimajućeg maha šumskih kvarova, osjeguranje potrebah na gorivu za pravoužitnike imovnih občina, ma kojim god načinom.

Obzirom na drugu činjenicu, da se naime pravomoćno dosudjene u korist imovnih občina šumsko-kvarne odštete ne utjeruju, kako bi se utjerivati morale, iztaći mi je sliedeće:

Da se pravomoćno dosudjene šumsko-kvarne odštete svom strogošću ne utjeruju, daljnim je to razlogom haranju i pustošenju šumah imovnih občina tako, da se šumske štete od godine do godine sve više pomnožavaju i šumsko-kvarne odštete nagomilavaju, kako ćemo se o tom u daljnjem toku ovog promatranja osvjedočiti.

A što je i tomu krivo?

Ovo pitanje mora se svakomu i nehotice nametnuti, koji promotri tu žalostnu činjenicu, da naime šume imovnih občina od godine do godine sve više i više stradavaju.

Krivnja je tomu po skromnom sudu momu i ta, što se razprave šumskih kvarova ne provadjaju nuždnom brzinom i strogošću, zatim što se šumoštetnici ne pritežu zasluženoj kazni koju bi osjetiti morali, a naročito je tomu najglavnija krivnja ta, što se pravomoćno dosudjene šumsko-kvarne odštete ne utjeruju, kako bi to od samog interesa bilo po probitak samih imovnih občina u svakom pogledu, a naročito u pogledu šumsko-gospodarstvenom; što više, takove se šumske odštete dapače kod nekih imovnih občina ne utjeruju, a ma baš nikako.

E pa kada je tomu tako, kakovo je tada i čudo, da šumske štete od dana na dan mah preotimaju.

Upravo i ova činjenica je razlogom, što šumske štete mah u šumama imovnih občina preotimlju, jer su bodrilom naročito okorjelomu za časovitom koristi zasliepljenomu i pohlepnomu šumoštetniku, da šumu harači i pustoši.

Ja ću se u ovom obziru u daljnjem toku ovog mnienja, osvrnuti naročito na obstojnosti, zavladaale kod imovne občine II. banske, ter ću te prilike samo donjekle sravniti sa onima, drugih imovnih občina.

No prije osvrnut ću se i na njeke druge okolnosti, koje kod imovne občine II. banske postoje.

Kod imovne občine II. banske ne vlada u obće tolika oskudica niti na gorivom drvu, a naročito ne u brdskim predjelima, da bi takova baš mogla biti ovdje razlogom preotimajućem mahu šumskih šteta.

Državne šume su donjekle ovdje od zaraze šumskih šteta kaznenim zakonom sačuvane, jer se pravoužitniši boje kazne za šumske štete, koje bi tu počinili, buduć su te kazne vrlo osjetljive, a osim tog su šumsko-kvarne odštete visoke, a takove se po ovrhovoditeljima, lih u svrhu utjerivanja dosudjenih

šumsko-kvarnih odšteta postavljenima, bezobzirno utjeruju, a to sve jako boli.

Pošto su pako u obće šumske štete počinjene po pravo-užitnicima u šuma imovnih občina samo prekršaj šumskog zakona, to i ta okolnost uz predspomenute osobito osokoljuje šumoštetnike, da šume imovne občine bezobzirno i nemilice harače.

Zapitat će možda tko, pa gdje je šumsko-obranbeno osoblje?

Na to mi je odgovoriti, da je šumsko-obranbeno osoblje postavljeno u vrlo znatnom broju prama prije, nu kraj sveg tog je isto nemoćno uz sada postojeće okolnosti, koje sam napravo spomenuo, šumsko-kvarnim štetama na put stati, jer se kod imovnih občina, a naročito u II. banskoj, po šumama čine šumske štete upravo nasilno i na najprepređeniji način, što si ga čovjek samo zamisliti može.

Iztaći mi je tom zgodom žalostnu činjenicu, da godimice stradavaju u vršenju svoje dužnosti po najbolji lugari, a takodjer i okorjeli šumoštetnici tako, da mnogi i životom plati svoju revnost odnosno okorjelost, dočim mnogi usjevi i vinogradi lugara budu uništeni, mnoge im kuće i ine sgrade postanu pljenom požara, a sve to iz osvete radi tog, što lugari vrše svoje dužnosti.

Šumoštetnici su postali vrlo opasni ljudi, koji čoravo na lugara navaljuju, grdeć ga i psujući dovikujuć mu: »imaš knjigu i colštok, pa piši, a za mene se ne brini, niti k meni ne dolazi i t. d.«

Spomenuti je vrijedno i usurpacije šumskog tla. Visokovladnom naredbom odjela za unutarnje poslove od 24. svibnja 1885. broj 15.230 ex 1885., naredjuje se u tom pogledu postupak po upravnim oblastima, ali koja korist odtud, kad se ne polučuje željeni uspjeh, dapače dogoditi se može, da se tim postupkom promaši rok za podnesak tužbe sudbenoj vlasti radi smetanja posjeda, što dovodi opet do dugotrajnih parnica radi priznanja vlastništva; a uzme li se u obzir i činjenica ta, da se i tužbom radi smetanja posjeda svrha uvijek ne polučuje

jer je u mnogim slučajevima u nas svjedokah za usurpatora na pretek u dokaz dosjelogosti, to onda kakovo čudo, da se naš čovjek ne žaca usurpacije šumskog tla, tim više, što je danas dobro upućen i u tom, da ne podpisuje najamni ugovor u takovim slučajevima (u potonje doba), ma mu se jutro takovog zemljišta po 10 filira nudi i iznajmiti kani, samo da se imovna občina ne uzmogne pravnog temelja vlastnosti dočepati.

Primjerah u pogledu neuspješnog uređivanja protiv usurpacijama šumskog tla, može gospodarstveni ured imovne občine II. i I. banske ter slunjske navesti, a moguće i drugi gospodarstveni uredi ostalih imovnih občina.

U ovakovim prilikama postaje i u tom pogledu šumsko-obranbeno osoblje nemoćno, jer ostaje bez oslona osamljeno. šumoštetnici bo u nas nisu pitomi janjci već okorjeli zatirači šumah, to i rad od ovakovih radnika na račun dugujućih pravomoćnika dosudjenih šumsko-kvarnih odšteta, jest upravo samo na užtrb i sprdnju imovne občine. Okorjeli šumotarac puno se baš brine za odradu, a u koliko što odradi od duga to deseterostruko bar — ako ne više — štete nanese šumskom gospodarenju, buduć mu je odrada na pustom jeziku, a u istinu mu je nutkalom i bodrilom, da harači nepromišljeno i nesmiljeno po šumama i nadalje još u većem obsegu, dok samoj šumskoj upravi svako prisilno sredstvo za valjano i pravodobno odradjivanje šumskih radnja sasma manjka.

Tom prilikom u obzir je uzeti i stanbene prilike za lугarsko osoblje, jer i ove u mnogom uplivaju na zator šumah, a evo zašto:

Svaki lугar ne može biti namješten, da stanuje u rodnoj si, zadružnoj ili vlastitoj kući.

Pa i oni, kojim je to u prilog palo, riedki su, da napasti rodjakah, kumovah, prijateljah i znanacah odoljeti uzmognu, pa mnogi zato posrnu i nastradaju.

Lugari pako, koji su primorani izvan rodnog si mjesta obitavati i potucati se po tudjim stanovima, izvrženi su još više kušnjama, nepogodama, zabludama i zavadjanju, tako, da

ima primjerah, da su mnogi takovih ljudih, čisti i pouzdani, pali na ništa, a neki preuranili zagristi u ledinu.

Zato bi se valjalo ozbiljno postarati i za stanbene prilike lugarskoga osoblja, jer ako se ove uredе valjano, biti će iste od velike probiti po same imovne občine; o tomu suviše je dalje razpravljati i razglabati, pošto je ta činjenica jasna sama po sebi.

Obzir valja uzeti i na raztresenost pojedinih paziteljnih srezova, na raztrganost terena, položaj, naviku žiteljstva i veličinu samih srezova, jer to su sve činjenice, koje su od bitnog upliva po zator šumah, a u tom se griješi, pa zato se i ne može opravdano ni tražiti u mnogim prilikama od čovjeka ono, što mu moguće nije.

Ugled i upliv lugarskog osoblja je u očima puka danas po na nizke grane, a taj se mora na svoju visinu podići, ako smo željni, da nam se gora i lug i nadalje zeleni.

Tomu je ali potrebno uz odstranjenje svih inih nedostataka — da se lugarsko osoblje svomu zvanju shodno uniformira i pobočnim bodom oblastno obvezatnim providi, a uz to, da se upravnom šumarskom činovništvu razrješe što više sponе, u pogledu namještaja i naimenovanje lugarskoga osoblja, premješćivanja istoga, suspendacije i odpusta takovoga, jer to bi sve vodilo k tomu, da bi se valjano i neodvisno lugarsko osoblje uzgajalo, koje bi u puku doličan ugled uživalo i na isti nuždni upliv vršilo, a imovnim občinam, ili u pravom smislu rječi, pravoužitnikom imovnih občina od bitne koristi bilo.

Ne ću tvrditi, da ima loših i nevriednih lugara, no takove se uznastoji ukloniti, čim se tomu samo zgoda pruži, ali i najvriedniji lugari nisu uvijek i na svakom mjestu baš nikako kadri šumske štete zapriečiti, a naročito u odnošajima takovim, kakovi su zavladaali kod imovne občine II. banske, i koji su razlogom baš, da se šumske štete sve više i više pomnožavaju, šume harače i pustoše.

Kako jur spomenuh, neupada naš šumoštetnik u šume lih poradi oskudice na drvu, jer takovo mu se i doznačuje bar

donekle u redovitim drvosjecima i proredama, naravno po izmjeri pravoužitnog katastra, što je svakako i pravedno, dočim izvišicu potrebe može si svaki pravoužitnik dozvoljenim putem podmiriti kupom u redovitim sječinama u šumama imovne občine, nadalje u državnim šumama, a donekle i iz zemljištnih zajednica, nadalje dozvoljenim pobiranjem ležike i suhara koli u državnim toli i u šumama imovne občine, kao i izrabljivanjem privatnih ter još neuredjenih občinskih grmova.

Pomanjkanje gorivog drva, kod imovne občine II. banske nije indi uvijek i jedini bitni razlog pomnažanju šumskim štetama.

Da se narod množi i tog se strašiti ne treba, jer kad bi naš čovjek samo umno radio i gospodario, sve bi dobro bilo, al ovako bojat se je, da će našeg naroda ponestajati, a tim i potrebe na drvu za njegovo kućanstvo postaju onda konačno izlišne.

Naseljenici i nepravoužitnici mogu takodjer svoje potrebe na drvu bud u državnim bud u šumama imovnih občina kao i u privatnim, na poštenu način podmirivati, ako samo hoću. Pomnožanje naroda i njikovih kuća ne može dakle biti krivo, da šumske štete danomice rastu, već je tomu uz prednavedenu razloge krivnja ta, što su šumoštetnici pohlepni za časovitom koristi, nadalje što ima bezdušnih trgovčica, koji se na račun šumskih šteta pomažu i okorišćuju i što ima opet i takovih, koji se na lahki način i bezbrižno uznastoje obskrbljivati sa potrebnim drvetom.

Na odaljenije sječine mora se narod priučiti, jer mu drugo ne preostaje, ako umno raditi hoće, tako isto i na težki izvoz uzaludno se je tužiti, dočim si puteve sam popravljati može; danas nisu vremena takova, da se mogu takova uživanja očekivati lagodno bez muke.

Dryna tržišta mogu se uređivati po poduzetnicima, ali ne po šumskoj upravi naročito imovne občine i to u svrhu podmirivanja gorivih drva, jer bi tada premnogo takovih tržišta urediti trebalo, što račun imovne občine nikako podnosio ne bi.

Da šume imovne občine stradavaju od šumskih šteta i da im je mjestimice i sam obstanak ugrožen, to je istina koja

se opovrći ne da, jer je i to istina, da si mnogi pokrivaju svoje potrebe na drvu sa šumskim štetama i da se tim načinom prehranjuje mnoga obitelj, što je na štetu racijonalnog šumskog gospodarstva. Pošto baš nije pomanjkanje samo na drvu razlogom pomnožavanju šumskih šteta, to je za to i neobhodno nužno u interesu racijonalnog šumskog gospodarstva, da se što odriešitije mjere poprimsu proti protimajućem mahu šumskih šteta, jer kad bi naš čovjek i pravio šumske štete — (kao što i pravi) — ali lih samo u svrhu svog kućanstva radi nužnog drva, to bi šumske štete kud i kamo bile neznatnije od sadanjih, te nebi ni iz daleka ugrožavale mjestimice i sam obstanak istima.

Racijonalno šumsko gospodarenje naročito kod imovne obćine ima se po mogućnosti prilagodjivati potrebama žiteljstva naročito pravoužitnika, što se i čini, ali se ne može mirne duše pustiti mah preotimajućim šumskim štetama, kao što su odpočele, jer tada će i svakomu racijonalnomu šumskomu gospodarenju trag ne stati.

Zato je neobhodno nužno, kako jur spomenuh, poprimiti najodriešitije i najodlučnije mjere proti preotimajućem šumskim štetama, a te bi se naročito i bitno sastojale u tome: da se razprave šumskih šteta što moguće brže i odlučnije provadjaju; da se šumeštetnici po zasluži kazne, ali kazan da osjete; a zatim da se šumske odštete naročito pako u zadnje vrieme dosudjene, odmah i bezobzirno utjeraju.

A kako se danas u tom pogledu radi? Na ovo pitanje mi je odgovoriti sljedeće:

Lugari podnašaju tokom mjeseca silesiju prijavah šumskih kvarova nadležnoj si kotarskoj šumariji, ova te prijave obraćuna i nadležnoj kotarskoj oblasti na daljnje postupanje podnaša. Kotarska oblast pozove okrivljenika na razpravu, ovaj u pravilu sam na razpravu dodje, ili koga drugog pošalje i šumski kvar prizna, bio taj ma kako visoko obraćunat.

Kotarska oblast izreče osudu, te u najviše slučajeva kazni šumoštetnika ukorom ili zatvorom od nekoliko dana, na što

šumoštetnik slegne ramenima u znak da se zadovoljava, i tim je postupak sa šumoštetnikom dovršen, koji od razprave ravno opet u šumu ulazi i ponovno tu harači i pustoši, jer ga se dosudjena mu kazan tako dojmlje, kao kožuha mu, na koji bi mu se komarac sjeo.

Presude kotarskih oblastih primaju gospodarstveni uredi imovnih občina, iste liepo i točno provadjaju u silne knjižurine a u koju svrhu to čine, na to ne mogu odgovoriti, ali znam, da je isti sa velikim trudom obavljani rad uzaludan, buduć se šumske odštete već dugi niz godina ne utjeruju, to su već mnoge i mnoge stavke odnosnih dugovnih knjižurina dvojbene ili upravo nikakove vrijednosti.

Iz ovih knjižurina prave se izvadci i takovi dostavljaju pojedinim upravnim obćinama na utjerivanje, ili pravo rekuć na neutjerivanje, pa jer se šumske odštete ne utjeruju, to je taj silni posaseo upravo ban-badava učinjen, a komu na štetu, već samoj imovnoj obćini.

Liepo se to sve radi u uredima i na papiru, lugari podnašaju prijave, šumarije moraju sve štete obraćunati i u očevidnike provesti, nadležna kotarska oblast izriće presudu imenićnim izkazom, iz ovih izkaza gospodarstveni uredi nadopunjuju očevidnike i svoje dugovne knjižurine, i kad je taj silni posao izveden i upravnim obćinama izvadci iz dugovnih knjižurina dostavljeni, tada smo postigli to, da šume stradaše i dalje stradavaju na užtrb imovne obćine i obćeg narodnog blagostanta.

Ja sam uvjerenja tog, da o utjerivanju dosudjenih šumskih odšteta ovisi u mnogom uztuk proti preotimajućem mahu šumskih šteta.

Pa kako stojimo u tom pogledu razabrati ćemo iz sljedećeg :

Utjerivanje je šumskih odšteta kod pojedinih imovnih obćina raznoliko, tako: kod gradiške imovne obćine pobiraju se šumske odštete po obćinskim organima uz 10% nagradu od uspjeha, ali po samu imovnu obćinu rezultira tim postupkom uspjeh slab; kod imovne obćine gjurgjevačke postavljani

su za svaku kotarsku oblast po jedan ovrhovoditelj sa nagradom od 1200 K. na godinu i 5% od polučenog uspjeha, te je taj način utjerivanja urodio po imovnu obćinu sa uspjehom veoma povoljnim; kod slunjske imovne obćine pobirati bi se imale šumske odštete po obć. organima uz 15% nagradu od uspjeha, no uspjeh nije baš nikakav kroz zadnjih 10 godina polučen; kod petrovaradinsko imovne obćine utjeruju se šumske odštete uz 6% nagradu od uspjeha po obć. organima sa priličnim uspjehom. ali samo tada, ako visoka kralj. zemaljska vlada i kralj. županijska oblast naročito posreduje, inače je i tu uspjeh loš, koji se tim postupkom polučuje; kod imovne obćine ogulinske, utjeruju se šumske odštete po obćinskim organima uz 15% nagradu od uspjeha, a sa uspjehom po samu imovnu obćinu slabim; kod otočke imovne obćine postavljen je jedan ovrhovoditelj i jedan lugar za utjerivanje šumskih odšteta sa povoljnim uspjehom, uz to bi imali pobirati šumske odštete i obćinski organi, no potonji nisu polučili nikakav uspjeh; kod brodske imovne obćine pobiraju šumske odštete obćinski organi uz 10% nagradu ali sa slabim uspjehom; kod I. banske imovne obćine utjeruju se šumske odštete po trim ovrhovoditeljima uz 15% nagrada sa dobrim uspjehom, a kod križevačke imovne obćine postavljen je kod svake kotarske oblasti po jedan ovrhovoditelj, koji utjeruju šumske odštete sa dobrim uspjehom.

Kako iz ovih navoda proizlazi, utjeruju se šumske odštete sa povoljnim uspjehom kod imovne obćine gjurgjevačke, otočke I. banske i križevačke i to za to, jer su kod ovih imovnih obćina postavljeni u tu svrhu posebni ovrhovoditelji, dočim kod kojih bi se imale utjerivati šumsko-kvarne odštete po obćinskim organima, polučuje se samo slab i neznatan uspjeh — dapače nikakav.

Kod imovne obćine slunjske a u smislu visokovladne naredbe odjela za unutarnje poslove od 15. veljače 1903. broj 41639, i od 9. srpnja 1903. broj 49.402, imalo se je utjerivanje šumsko-kvarnih odšteta provadjati po ovrhovoditeljima,

no to je usujećeno, i tako kod iste imovne obćine kroz zadnjih 10 godina, utjerivanjem po obć. organima, nije niti novčić ubran.

Kod bolje stojećih imovnih obćina, kao što je gjurgjevačka, križevačka ter otočka, dozvoljava se utjerivanje šumsko-kvarnih odšteta po ovrhovoditeljima, dočim kod slabije stojeće imovne obćine slunjske ne dozvoljava se, a u obće kod nekih imovnih obćina utjeruju se šumsko-kvarne odštete po ovrhovoditeljima, a kod nekih pako utjeruju ili bolje rećeno ne utjeruju po obć. organima.

Jednim se imovnim obćinam dozvoljava jedno pravo, a drugim takovo uzkraćuje, i zato baš šume onih imovnih obćina, u kojima se dosudjene kvarne odštete ne utjeruju po posebnim ovrhovoditeljima, već se takovo utjerivanje tobož povjerava obć. organima, teško stradavaju od šumskih šteta.

Zašto se pako zastupstva i gospodarstveni odbori nekih bar imovnih obćina — a morda i svih — opiru proti utjerivanju šumsko-kvarnih odšteta, i šta se tu iza ledja krije, poznato je i bjelodano dobro onim, koji su u upravu imovnih obćina upućeni, no nepobitna je istina, da je mlitavo ili nikakovo utjerivanje šumsko-kvarnih odšteta glavnim uvjetom zatoru šuma, da je isto upravo po racijionalno šumsko gospodarstvo pogubno.

Da se šumske odštete ne utjeruju, a šumoštetnikom dozvoljava svoj dug sa šumskim radnjama odslužiti, takodjer je i to po racijionalno šumsko gospodarenje vrlo štetno.

I to je bodrilo za šumoštetnike, da šumske štete sve to više čine, uhvajuć se, da će odštetu na lahki način podmiriti odradom, ako ju već podmiriti bude morao, dočim takav rad što ga šumoštetnici čine, puno ne vrijedi, višeput i nije ništa vrijedan, a kad i kad je paće još i od štete; k tomu šumske radnje zapinju, neovrše se pravodobno, a tim i sama gojitba trpi. Ovakovim se radnicima ne postizava željena svrha, već se samo šumoštetnici podupiru na račun i teret šumsko-ogojnih

radnja i same šume; jer dok bolje stojeći šumoštetnik i hoće, kako tako, šumsku odštetu odraditi, to siromašni šumotarac i ne mari za takav dug, veleć: »neka mi prednjake izpregnu i prodadu«.

Dakle odradjivanje šumsko-kvarnih odšteta više je po racionalno šumsko gospodarenje štetno, nego li koristno, a naročito u pogledu gojitbe šuma, buduć potonja zapinje, hiri i konačno stradava, jer se ne izvede pravodobno i valjano, a to sve ozlovoljuje i zvaničnike šumske uprave, buduć s najboljom voljom na taj način nisu višeput u stanju u šumskom gospodarenju i gojitbi šuma polučiti valjani uspjeh, a to sve ne vodi k dobru, nego li lih samo na štetu imovnih obćina i na zator njihovih šumah.

Zato bi neobhodno nužno bilo, da se sve šumske radnje obavljaju po radnicima uz nadnicu i gotov novac, jer samo tada biti će šumar u stanju, da sve radnje u pravu horu i valjano kako treba izvede, a šumske odštete neka se zato utjeruju, i to pravodobno i strogo, pa ćemo u mnogom tada dalje na boljak prokročiti u šumskom gospodarenju, naročito pako u pogledu šumske gojitbe i sačuvanja šumskih porastlina.

Primjetiti će se možda, da je to sve liepo tako razlagati, al narod nam je osiromašio.

Istina je, da je narod uslied razdiobe razciepan i uz mnogogodišnje zaredale nerodice osiromašio, al zato ne možemo mirne duše pustiti, da se šume harače i pustoše, jer mnijem, da institucija imovnih obćina nije u tu svrhu zasnovana, a narodu valja raditi i zarade tražiti, a ne lienčariti i nasrtati na šume. Sudim, da imovna obćina nije dužna u tom pogledu obzira kakovog imati, jer bi joj to samo prisjesti moglo, buduć bi se tim narod privikao još više na nerad, kao što se je u Banovini i naučio na podpore u gotovom novcu i u žitku pa što veli? Kaže, »e ako ne rodi i ne da Bog, daju gospoda i vlada, pa zašto da se i mučimo!«

Pa zar to nije samo lienost podupirati, dok imovne obćine imaju na pretek mnogo plemenitijih zadaća od ove. Zato

sudim, ako se i u pogledu šumsko-gospodarstvenom sa našim čovjekom u svakom pogledu ozbiljno i odlučno postupa, da će to i njemu u prilog biti, jer će se probuditi iz dremeža i uviditi, da je u radu spas; kad jednom naš čovjek do uvidjavnosti dodje, to će tada i on boljoj budućnosti u susret poći, a tada će se i stanje šumsko-gospodarstveno u koječem i u mnogom podići, a komu opet u prilog, nego l' u prvom redu našem narodu.

Zato osudjujem svako neumjestno milovanje u tom pravcu ter sam mnienja toga, da ćemo samo odlučnim i ozbiljnim radom pomoći narodu a po tom i svojoj dužnosti, na koju smo zvani, udovoljiti moći.

Nije ni siromaštvo svemu krivo, a da je narod i osiromašio, sam si je tomu puno kriv, što će svaki priznati, komu su poznati odnošaji i način života našeg čovjeka. Ja to ne tvrdim tek iz nebuha, već iz žalostnog trideset-godišnjeg iskustva, pa sam uvjerenja tog, da će se samo ozbiljnim i odlučnim radom spasiti, što se spasiti može, a što se ne može, propasti će tako i tako prije ili poslije, no po umno gospodarenje je svako zatezanje dobre stvari štetno, pa zašto da ono podupiremo, što ne valja.

Red je duša stvari, pa je zato red neobhodno nuždan i u pogledu uredjenja šumskih šteta, jer ako i hoće biti šumskog kvara, dok bude i šuma, zato ali ne možemo dopustiti bezobzirno haraćenje i pustošenje šumah, pa je zato potrebno i u pogledu tom red uzpostaviti. Ako se šumsko-kvarne odštete ne budu ozbiljno i odlučno utjerivale, tada u ovom pitanju prestaje svaki red; temelj je racijonalnom gospodarenju podrovan i zgrada na ovakovom temelju sagrađena, mora se prije ili poslije štropotati, ter u mjesto zelenih gora, gajeva i lugova stršiti će hrid i stienje, širiti će se pustopašica i pustoš, o čemu žalibože imamo dovoljno gorkog i žalostnog iskustva.

Državne šume su, kako sam naprvo spomenuo, zaštićene kaznenim zakonom, krom tog bar u Banovini, utjeruju se šumske odštete bezobzirno i odlučno po u tu svrhu postavljenim

ovrhovoditeljima, pa zato su, naročito u novije doba, šumski kvarovi u državnim šumama i jenjali. Tu je i obranbenomu osoblju moguće svojim dužnostima udovoljivati i pod ovakovim okolnostima šumsko-gospodarstveni odnošaji mogu biti povoljni. Ali kod imovne občine, a naročito II. banske, jao i naopako, ako se ne budu odpočele šumsko-kvarne odštete bezobzirno sa najvećom strogošća utjerivati, jer su tada širom vrata otvorena pustošenju šuma, i tada je obranbeno osoblje skroz nemoćno od šume štete odklanjati.

Dakle da vidimo, kako je u tom pogledu kod imovne občine II. banske.

Gospodarstveni ured uznastojao je već višeput, da se šumsko-kvarne odštete odpočmu ozbiljno utjerivati, ali uzaludno već je to utjerivanje povjereno občinskim organom, a koji je tim postupkom uspjeh polučen, razabrati je iz doljnje skrižaljke.

Gospodarstveni je ured konačno podnesao u tom smjeru, naime u pogledu uspješnijeg utjerivanja šumsko-kvarnih odšteta, predstavku od 4. rujna 1902. broj 1288. na visoku kralj. zemaljsku vladu, i u istoj iztakao nemoć obranbenog osoblja proti preotimajncem mahu šumskih šteta, odklanjajuć od sebe odgovornost za posljedice, ako se ne budu šumsko-kvarne odštete bezobzirno i sa najvećom strogošću utjerivale.

Glasom iste predstavke razabire se, da je po občinskim organom iz područja 19 upravnih občina godine 1902. do 17. listopada na šumskim odštetama ubrano već 279 K. 91 fil. slovi: dvije stotine sedamdeset i devet kruna 91 filir.

Liepa li uspjeha!

Pa tko nam može zanijekati, da se ne mičemo, i to baš junački, račjim koracima!

Iz slijedeće pako skrižaljke razabire se jasno gibanje na jur pravomoćno dosudjenim šumsko-kvarnim odštetama, ter uspjeh utjerivanja takovih u području imovne občine II. banske:

Godine	D u g						P o d m i r e n o.								Koncem godine ostaje dug	
	početkom godine		tečajem go- dine prirasli		Ukupno		Odplatom		Odrađom		Odpisom		Ukupno			
	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.
1895.	122950	44	28703	20	151653	64	30550		5494	52	—	—	5801	2	145852	62
1896.	145852	66	19122	05	164974	72	50454		7355	14	—	—	7859	68	137115	4
1897.	157115	04	23458	72	180573	75	242784		5511	95	1767	30	9707	10	170866	66
1898.	170866	66	32711	86	203578	52	258728		10882	—	2027	44	15496	72	188081	80
1899.	188081	80	8513	75	195595	56	353946		5971	78	354	30	9855	54	186740	2
1900.	186740	02	20897	84	207637	86	90713		4068	7	75	22	5081	42	202556	44
1901.	202555	44	59321	82	261878	26	48594		10340	34	259	8	11085	35	250792	90
1902.	250792	90	96816	63	347609	53	253035		3259	25	—	—	5789	61	341819	92
1903.	341819	92	29613	05	370832	97	110668		10282	19	22	22	11411	43	359421	48

Opazka: Prema ovoj skrižaljci padaju šumsko-kvarne odštete od godine 1899. u godini 1900.; no u istinu nije tomu tako, budući u ovaj račun otpada još šumsko-kvarnih odšteta u iznosu od preko 40.000 K., u godini 1903. zaračunatih.

Kako se iz ove skrižaljke razabire, šumsko-kvarne odštete od godine do godine ne samo postupice, već čim dalje to više rastu, i ako to i nadalje uztraje, tada je očevidan posliedak haraćenju po šumama imovne občine II. banske.

Iz sljedeće skrižaljke razabire se za zadnjih pet godina, kako su šumske štete porasle i do koje odštetne visine kod ostalih imovnih občina:

Kod imovne občine	godine	Propis tokom godine		Podmireno						Koncem godine ostao dug		Šumskih šteta bijaše počinjeno			Opazka
				u gotovom		odradom i odpisom		Ukupno							
		K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	slučaja	u iznosu		
		K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.		
gradiške	1899.	386587	34	14605	54	16824	22	31430	76	355156	58	11967	67590	60	U godni 1903. utje- rivane su odštete, po kot. manipulacio- nalnom činovniku zato je bio uspjeh povoljniji.
	1900.	389815	45	5892	59	21260	33	27152	92	362662	53	10622	61555	1	
	1901.	462381	76	6897	67	16176	58	23074	25	439307	51	11970	68256	6	
	1902.	471211	53	8093	9	26852	13	34945	22	436266	31	15643	83503	34	
	1903.	457414	40	26740	33	19541	1	46281	34	41123	5	14741	114949	85	
brodske	1899.	310255	22	15951	88	5235	31	21187	20	289068	2	8899	56700	78	Dug poste- peno raste.
	1900.	334929	72	11818	85	3220	15	15038	98	319890	74	9504	67052	62	
	1901.	271527	56	7633	67	8341	96	15975	63	355551	93	11099	52128	15	
	1902.	414413	3	22887	14	17718	8	40579	48	373833	55	10291	67301	6	
	1903.	416866	72	22245	6	17361	77	39606	83	377259	89	9940	66851	25	
ogulinske	1899.	66278	94	4850	88	4368	66	9219	54	57059	40	8716	82542	68	Ukupni dug iznosi koncem god. 1903., 542.991 K. 71 fl.
	1900.	60772	71	5793	69	1505	46	7299	15	53473	56	9148	78487	29	
	1901.	72362	80	10888	47	3388	86	14277	23	58085	57	12243	104181	60	
	1902.	39395	62	13877	92	19019	2	32896	94	6498	68	9755	80913	23	
	1903.	43482	97	14037	35	23751	92	37789	27	5693	70	10394	87677	37	
križevačke	1899.	48033	30	35899	34	21440	14	57339	48	31702	92	—	—	—	Dugovina do g. 1899. iznosila je 626309 K. i 10 filira.
	1900.	44160	3	34783	48	34566	27	69349	75	291813	20	—	—	—	
	1901.	45877	22	36091	85	10906	70	46998	56	29191	86	—	—	—	
	1902.	31483	19	36977	82	30798	31	67778	13	254896	92	—	—	—	
	1903.	45877	3	20765	37	17716	62	38481	99	262317	96	—	—	—	
gljurgje- vačke	1899.	97493	60	36038	44	23701	71	59740	15	—	—	27531	789859	38	Dugovina koncem god. 1903. iznosila je 951.835 K. i 47 fl.
	1900.	118184	30	30251	68	57588	50	53797	58	—	—	29557	97493	60	
	1901.	117233	58	39703	61	23545	90	63249	51	—	—	29076	118184	30	
	1902.	98917	41	41203	54	36137	98	77341	52	—	—	27208	117137	58	
	1903.	87654	14	52354	6	15986	52	69340	58	—	—	26483	98913	41	

Kod imovne občine	godine	Propis tokom godine		Podmireno								Koncem godine ostao dug		Šumskih šteta bijaše počinjeno				Opazka
				u gotovom		odradom i odpisom		Ukupno										
		K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	K.	f.	slučaja	u iznosu					
												K.	f.					
l. banske	1899.	86596	67	4074	78	18071	38	22146	16	165035	38	9490	—	—	Godimnice se po- prično čini šteta u vrijednosti od 30.000 K.			
	1900.	—	—	1257	43	13185	94	14443	37	191124	32	8640	—	—				
	1901.	—	—	7921	82	29541	60	37463	42	188662	96	10776	—	—				
	1902.	—	—	7366	22	19963	51	27229	73	218584	97	9053	—	—				
	1903.	—	—	12865	98	22741	80	25607	78	235351	79	10515	—	—				
petrovara- dinske	1899.	251364	23	7849	36	—	—	7849	36	—	—	11188	38682	4				
	1900.	291266	50	17295	3	—	—	17295	3	—	—	11856	45724	97				
	1901.	295649	74	31299	59	1171	60	32471	19	—	—	10998	36914	3				
	1902.	260014	8	49297	26	2371	9	51668	35	—	—	9891	35664	74				
	1903.	255353	22	38415	10	1888	51	40303	61	—	—	8940	33922	54				
slunjske	1899.	279400	40	16275	98	8383	72	24759	70	—	—	10173	49980	64	Uspjeh se odnosi na kotar vojnički, a slunjski u obće ne- povoljan			
	1900.	301521	80	10843	26	7740	70	18583	96	—	—	10451	62238	92				
	1901.	333442	80	5425	92	3150	70	8574	92	—	—	11603	61456	99				
	1902.	347486	55	20613	83	3900	77	24514	60	—	—	13714	68376	79				
	1903.	368375	3	20639	5	5314	40	25953	45	—	—	13996	84083	6				
otočke	1899.	44314	94	18296	58	17467	32	35763	90	8515	4	13874	61079	16	Koncem g. 1898. dug je bio 228.084 K. 79 fl., a koncem g. 1903. 276.971 K. 44 fl.			
	1900.	49715	27	14962	88	18867	86	33830	74	15884	53	13807	53787	91				
	1901.	46509	54	12913	33	24445	80	38359	13	8150	41	15659	67785	38				
	1902.	55218	54	22917	89	16339	70	39257	59	15960	95	16910	86621	4				
	1903.	60348	95	38785	95	21223	28	60009	23	339	72	14367	68981	33				

Dug koncem godine 1903. iznosio je :

Kod gradiške	411.140 K.
» brodske	377.260 »
» ogulinske	542.990 »
» križevačke	262.320 »
» gjurgjevačke	951.840 »
» I. banske	235.350 »
» II. banske	360.000 »
» petrovaradinske	255.352 »
» slunjske	368.375 »
» otočke	276.971 »

Ukupno . . 4,041.599 K.

Do sada je dakle na dugu pravomoćno dosudjenih šumsko-kvarnih odšteta, za područje imovnih občina postojavše Vojne Krajine, u iznosu od preko 4,000.000 K., uzme li se nadalje u obzir, koliko je do sada na šumsko-kvarnim odštetama u gotovom podmireno, koliko na takovim odradjeno i odpisano, a koliko krišom bez računa počinjeno, to ćemo i 10,000.000 K., ako ne i više do sada imati vrijednosti počinutih šumskih šteta, koja činjenica je od bitne važnosti za naše buduće šumsko-gospodarstvene prilike u obće, a napose za šumsko-gojibene.

U našem »Šumarskom listu« se je ob ovoj rak-rani, koja se je ugrizla u naše šumsko-gospodarstvene i gojibene odnošaje, već toga mnogo pisalo i razpravljalo, a tako sam i sâm jadio-kovao o tom u Šumarskom listu od godine 1886., svezku III. i svezku VIII. od godine 1888., ter i u glavnoj skupštini našega šumarskoga društva od 23. rujna 1890., glasom Šumarskoga lista od iste godine svezak IX. i X., skupa sa sudrugom si, nadšumarom Basarom.

Prema ovomu iskustvu, nadmašuju šumske štete godimice vrijednost preko 300.000 K... ter uztraje li tako i nadalje, i uzmemo li u obzir godimično t z. pravilno izrabljivanje šumah na temelju sastavljenih gospodarstvenih osnova, to nam mora jasan biti posljedak takovog gospodarenja i izrabljivanja šumah imovnih občina.

Ne stane li se tomu haraćenju što skorije najodlučnije i najstrožije na kraj, tada će biti u istinu »Oj Todore, što dalje to gore!«

Kako proizlazi iz prednjeg računa, podmirba na šumsko-kvarnim odštetama odradom, nadmašuje podmirbu odplatom ali mi je iztaći, da odnosne odrade pretežno se odnose na prohibitke pojedinih občina, uplivom zvaničnikah upravnih občina izvedene, dočim takove su odrade neznatne po propisane šumskogojne radnje, jer se šumoštetnici pozivom na takove radnje u pravilu i dosljedno oglašuju, kojim bi se radnjama samo tada odazivali, kad bi im na prag kuće ovrhovoditelj stupio, dočim koliko u obće takove radnje vriede, spomenuo sam to već naprvo.

S tih razloga jesu odradnje samo na užtrb šumskom gospodarstvu, jer si šumoštetnik na taj račun popravlja svoju cestu, uređuje potoke i izgradjuje mostove, zato su mu takove radnje samo nutkalom na počinjanje dalnjih šumskih kvarova, suprotstavljajuć se obranbenom osoblju, dozivajuć mu u pamet, da će šumski kvar svojom odradom namiriti.

Konačno iztaći mi je ovdje, da prema prednjem računu o šumsko-kvarnim odštetama, jesu u razmjerju visine, što su ga te odštete doogle, podmirbe u odplatama i na odradama veoma neznatne, i podje li u tom pogledu i nadalje tako, to su tada žalostne posljedice tomu bjelodane, imati ćemo bo na papiru ogromne tražbine na šumsko-kvarnim odštetama, ali šumah ne ćemo imati, već goljeti i pustoš.

Danas propisani nepodmireni dug na šumsko-kvarnim odštetama za imovnu občinu II. bansku, dosegao je već visinu od preko 360.000 K., bez obzira na šumsko-kvarne odštete, koje su još u tečaju razprave i propisa.

Kad je tomu tako, to je tada i vrijeme jur već odavno odmaklo, da se tomu zlu svim mogućim sredstvima uznastoji na put stati, a po momu skromnomu mnienju će se ta svrha polučiti moći, ako se budu šumsko-kvarne razprave sa mogućim pospješenjem i nuždnom brzinom provadjale, zatim ako

se budu šumoštetnici po zaslugi osjetljivo kaznili, a naročito ako se budu na novo dosudjene šumsko-kvarne odštete odmah bezobzirno i utjerale, dočim, da se šumsko-kvarne stare i starije odštete, tečajem stanovitog niza godina utjeraju.

Da se pako uzmognu šumsko-kvarne razprave po nadležnim upravnim oblastima nuždnom brzinom obavljati, kao i ostali poslovi, koji su u savezu sa takovim razpravama, pravodobno provesti, bilo bi potrebno, da se nužдне pisarske sile tim oblastima na teret imovnih obćina dodiele, jer iste oblasti iz uredovnog si paušala, ne mogu namicati pokrića i za potrebe lih imovnih obćina tiućih se (moraju. Op. uredn.), pa i za to se često dogoditi može, da poslovi imovnih obćina zapinju.

Utjerivanje šumsko-kvarnih odšteta moralo bi se bezuvtno izvadjati po u tu svrhu postaviti se imajućim ovrhovoditeljima. Jedino samo na taj način moći će se polučiti željeni uspjeh, a što je dozvoljeno jednim imovnim obćinama i što je dozvoljeno upravi državnih šuma, zašto da ne bi to bilo dozvoljeno i imovnoj obćini II. banskoj i ostalim.

Bude li ovisno ostalo to pitanje od gospodarstvenog odbora i zastupstva imovnih obćina, i ne budu li se šumsko-kvarne odštete odlučno utjerivale po ovrhovoditeljima, tada haraćenju i pustošenju šuma imovnih obćina uztuka ne ima, a na uštrb narodno-gospodarstveni i na štetu samog narodnog blagostanja u obće, a napose na štetu svakog umnog i racijonalnog šumskog gospodarenja.

Da se stare pravomoćno dosudjene šumsko-kvarne odštete šumoštetnicima odpišu, ne bi to po samo šumsko gospodarstvo od koristi bilo, dapače nasuprot, to bi djelovalo vrlo nepovoljno, budući bi šumoštetnici izgubili svaki strah i štovanje prema zvaničnikom i oblastima, te bi šumu još objestnije pustošili.

S istog razloga bila bi neumjestna ponovna liquidacija jur pravomoćno dosudjenih šumsko-kvarnih odšteta, budući pravomoćne presude postale bi tim dvojbene, a tako i sam dosađanji oblastni postupak.

Stavljam indi predlog:

»Uprave imov. občina imaju se pobri-
nuti za pravodobnu podmirbu ogrieva za svoje
pravoužitnike, šumsko-ogojne radnje imaju
se izvajati na nadnicu uz gotov novac, a dosu-
djene šumsko-kvarne odštete imaju se bezobzirno
po u tu svrhu postavljenim ovrhovoditeljima utje-
rivati, te šumske razprave nuždnom brzinom i
strogošću provadjati«.

**Na gornji referat g. šumarnika V. Benaka
nadovezao je g. šumarnik D. Mocnaj ovaj
koreferat.**

Nakon ovako liepe i stvarne razprave, koju nam je podao
g. izvjestitelj, malo će mi gradiva preostati za obraditi, nego tek
kušati ću njekeje manje praznine, koje su u hitnji posla go-
spodinu izvjestitelju nastale, kako tako popuniti.

U glavnom g. izvjestitelj govori o uzrocima šumskih šteta a
u drugom dielu o njihovom uztuku.

Nesumnjivo je izvjestitelj imao pred očima odnošaje poje-
dinih imovnih općina, kada je označio glavnim uzrokom šumskih
šteta nestašicu ogrievnih drva. Medjutim to baš ne stoji tako
općenito i sam izvjestitelj imenito za brdske predjele priznaje,
da nije baš nestašica ogrievnih drva pojedini uzrok šumskim
štetama. Nasuprot uztvrdio bi, da su uzroci šumskih šteta
mnogovršni, a nekoje glavnije prikazat ću, dakako općenito ob-
zirom na sveukupne imovne općine a napose osvrnuti ću se na
prilike, koje postoje u Gornjoj Krajini.

Imovne općine nisu davna tvorevina, pa i ako je bilo i
prije šumskih šteta, to su one upravo od vremena postanka
imovnih općina porasle i na žalost još neprekidno rastu. Hr-

vatski narod, komu rado pridjevamo golubinju ćud, nije imenito u postojavšoj Vojnoj Krajini tako blag, nego nasuprot vrlo sklon časovito se pokoristiti i na način nedopušten. K'tomu kako je neuputan, lahko si na svoj način tumači pravne uredbe kako je to žalibože i sa imovnim općinama mislio. Prigodom diobe izmedju države i pojedinih pukovnija, reklo se narodu »Evo polovinu šuma poklanja cesar Vama«.

Dakako, da je to narod svojim načinom shvatio: nije razumjevao pod tim, da se šuma ima potrajno uživati, da ostane sačuvana i potomstvu, nego je držao, da može biti neograničen u svom uživanju i tko ga je u tom prečio, smatrao ga je svojim neprijateljem.

Znamo iz najnovije prošlosti, kako se je našeg naroda dojmila socialistička agitacija u nekim naprednijim dielovima ravne Slavonije, te od svih maksima i nauka, koje nauča ta nauka, prigrlio je dakako samo onu, koja mu je pričala o podjeli vlastništva, misleć u svojoj primitivnoj duši, da će mu odmah svanuti sunce, kad bi mogao dočepati se tudje muke. Tako je bilo i sa imovnim šumama; mjesto da čuva svoje vlastništvo i da ga neokrnjeno preda svomu potomstvu, nastupila je era mahnitog haraćenja šuma, ne samo za ogrevno drvo nego i ono za gradju, a pripomoglo je tomu dakako to, što se takove kradje (jer to već ne smijemo zvati šumskima štetama) presudjivale i kaznile, ili bolje rekuć ne kaznile, po političkim oblastima a nisu bile podržene strogom sudbenom postupku.

Nema sumnje, da te prilike u najnovije doba hvala maru i nastojanju uprave imovnih općina ponešto na bolje okreću, ali trebati će još mnogo i mnogo decenija, te marljiva rada, imenito škole a i crkve, dok narod postigne takav stepen prosvjete, da promjeni svoj sada tako zlu skloni karakter. Za dokazati ovu tvrdnju mnijem, da mi nije nužno iznositi slavnoj skupštini dokaza. Komu nije se već u praksi desilo, da je pravoužitnik ostavio doznačena gradjevna debbla a posjekao druga iz puke objesti ili radi kakove neznatne polakšice, a glede ogrevnog drva, kraj premnoge leževine, sječe mladikovinu iz

prirodjene lienosti i obiesti, dapače znam primjera, da su kod velikog sniega primorani bili sjeći šljive i voćke, da ne poginu od zime. Varao bi se, ako bi tko mislio, da su ti ljudi možda podaleko od šuma — nasuprot baš podno Kapele prepune leževinom, jedva tri kilometra udaljeni, pa ipak ostali bez klipe ogrievnih drva. Ovo dostaje, jer takovih primjera svaki nas bi mogao na pregršt iznieti. Ovu sklonost pravljenju šumskih šteta mogla bi suzbiti i primjerena sila prema onoj narodnoj »neboji se i šuša boga već batina« nu o tom kašnje.

Ne mogu pristati na mnjenje g. izvjestitelja, da bi pravoužitnici sami morali puteve graditi, već držim, da je to dužnost imovnih općina, imenito u brdskim stranama. Tamo gdje ima ogrevnog drva, ako je nepristupno, jedno je kao da ga i ne ima, te ako se takovi putevi izgrade, uklonio bi se takodjer jedan uzrok pravljenju šumskih šteta, ako možda i neznatniji, ali barem za imućniji dio naroda prestala bi potreba šumskih kradja. Imenito takove vrsti posla mogu se odradnjom dužnih šumskih šteta učiniti, te bi to općenito valjalo uvesti.

Gdje manjka ogrevno drvo, tu dakako dok se uzrok ne odkloni ne će prestati niti učinak, te pošto je izvjestitelj o tom opširnije razlagao pripomenufi ću samo, da kod ogulinske imovne općine za neke krajeve uvadjamo sitno šumsko gospodarenje, da se toj nestašici doskoči, te se to valjda i kod drugih imovnih općina prakticira.

Posebni uzrok pravljenju šumskih šteta u Gornjoj Krajini, jest potreba krovne daske, šimle. Od pamtivieka pokrivaju se kuće u Gornjoj Krajini ciepanom šimlom, većim dielom jelovom. Radnik, koji takovu šimlu izradjuje, zasjeca stojeća stabla, te vadi t. z. španje i gleda, da li je stablo ciepkno i tako više puta i na više mjesta ozledi stablo, te onda dakako nastupaju poznate posljedice: nagnjilost i vremenom posvemašnja trulež stabla. U najpovoljnijem dakle slučaju propada najbolji dio stabla, ako mu i ostane koji dio uporabiv. To se i opaža prigodom izradbe stabala, da se redovito 25 do 35% gradjevnog drva manjo dobiva, nego što se po izgledu stabala i procjeni

suditi može. Koliki je tu gubitak u novcu, to je vrlo teško proračunati, ali samo za ogulinsku imovnu općinu, može se uzeti okruglo sa 1000.000 kruna do sada a žali bože u buduće biti će još gore, jer sada štetočinje, pošto su već stara ciepiva stabla izcrpili, napadaju na mladja, tako da ima šum. skih predjela, gdje su već sva mladja stabla počam od 30 cm. prsnog promjera španjana. Što li će biti od takove porastline, kad dodje do sječiwe dobe?!

Taj nesretni običaj ugrožava u veliko opstanak jelovih šuma u Gornjoj Krajini i teško mu je doskočiti, jer ako je i moguće pronaći štetočinca kod izradbe šimle, ne moguće je spriječiti mu špananje stabala. Neupućeni dakako reći će: »Tomu je lahko doskočiti, podajte pravoužitniku prilike, da može legalnim putem do šimle doći«. Ali, kao što već napomenuh, ciepivih stabala sve je manje, tako da već nije daleko vreme, kad ih u opće dozrelih biti ne će, a najmanje u redovitim sječinama. Bilo je ljudi, koji preporučivahu, da imovne općine podignu ciglane za crip. Na oko zdrava idea, kojom sam se mnogo bavio, ali najposlje kao neizvedivu zabacio.

Moramo imati na umu, da imovna općina, ako bi poduzela takovo poduzeće, morala bi graditi kružnu peć i upotrebljavati ugljen, dakle vrlo mnogo investirati, a proizvod ne bi mogla razpačati medju pravoužitnike, kako su svojedobno suglasno sva općinska poglavarstva izjavila. Za crip valja i drugi krovni odar postaviti a naš pravoužitnik nema toliko sredstva za novogradnje, nego krpa svoju potleušicu dokle samo može.

Najbolja zamjena za šimlu, bila bi rezana krovna daska uporabom konservirajućih ličila kao n. pr. Carbolineuma i drugih. O tom se radi, ali to nastojanje osujećuje nesretni konservatizam našeg naroda, koji se teško priklanja novotarjama. I tu ćemo morati čekati, dok ih nužda prisili, da posegnu za rezanom krovnom daskom. Dotle žalibože kraj postojećih odnošaja, još će mnogo i mnogo stablo pasti žrtvom štetnog običaja španjanja.

U Gornjoj Krajini, kao što je poznato vodi se preborni siek. U sječinama dakle doznaju se najstariji dobni razred i to redovito stabla počam od 50 i 45 cm. debljine. Pravoužitnici mogu iz takovih stabala podmirivati sve svoje potrepeštine, ali sitnu gradju redovito radi troška izrade ne prave iz stabala takovih, nego vole podsiecati otanja stabla iz kojih onda sami otešu ono, što trebaju.

I to je povod čestim slučajevima šumskih šteta a naravski, ako nije pri ruci primjerene sile, teško je narod odučiti od toga; a to je tim opasnije, jer ugrožava mladje dobne razrede, dakle budućnost šume. Pravljenjem prosjeka, kao i proredom za to sгодnih šumskih predjela nastojimo tomu doskočiti.

Tamo gdje pravoužitnici plaćaju snižene pristojbe mnije g. izvjestitelj, da bi trebalo doznake pravovremeno učiniti a naknadno pristojbe ubirati. Bojim se, da bi g. izvjestitelj to samo jednu godinu pokušao, ali ne više.

Držim, da bi u najpovoljnijem slučaju jedva polovinu pristojba naknadno ubrati mogao. G. izvjestitelj prikazao nam je slikovito sudbinu naših prijavnica i nehaj pravoužitnika spram osude, ali kad bi i tako bilo, još bože pomoz!

Imovne općine velike su korporacije, plaćaju državi porez, pomažu i te kako javne svrhe, s toga bi se opravdano moglo predmjevati, da i javna uprava ide u svem i svačem imovnoj općini na ruku. Ali baš obratno biva. Broj nerješениh prijavnica upravo je horendan i to ne samo onih starijih, nego i onih iz posljednjih godina. Navadjam za primjer, da je godine 1902. od strane šumarije Ogulinske podnešeno 2433 komada kaznenih prijava, a ne riješeno do sada 1384 komada; godine 1903. podnešeno 2235 komada, a neriješeno 1975 komada. Ne treba komentara ovim brojkama. Kušali smo urgirati svakih 6 mjeseci rješenje tih zaostataka. Neke oblasti udostojale se odgovoriti bar na prve požurke, nekoje niti na prve, a posljedak na koncu isto što i prije urgencija, ne rješavanje kaznenih prijava. G. izvjestitelj iztiče, da je tomu glavni razlog preopterećenost kotarskih oblasti, te ne dvojim, da je tomu

I ako je donekle opravdan nazor g. izvjestitelja glede gojitbenih radnja, koje se svakako bolje i svrsi shodnije obavljaju plaćenim nadničarima, to ali imade ipak množina radnja kao n. pr. pravljenje puteva, ograda i t. d., koje se mogu na taj način izvesti i dobrim uspjehom.

Naravski valja paziti, da se tu zlorabe ne događaju, nego od bogatih dug utjera, a insolventni da odradjuju.

G. izvjestitelj posve pravo navadja, da kraj postojećih odnošaja, ne može se dati krivnja obranbenom osoblju, da nam je obrana šuma na tako niskom stepenu, ali držim, da i tu leži neki dio krivnje tolikim šumskim štetama. Mi nemamo školovanog lugarskog osoblja, a žali bože nemamo tako skoro u izgledu lugarnicu. Pa ipak samo škola može dati onu pravu ljubav i shvaćanje svog zvanja, koje je lugaru u tako teškim prilikama potrebno. Dakako, da valja trud i nagraditi, stoga gdje je još potrebno, valja lugarima plaće povisiti, da ne zavise od nikoga, nego da se svom dušom i tielom posvete svom zvanju.

Po § 18. šumskog zakona prekršaji onih, koji imaju prava drvarenja, smatraju se i kazne kao kvar šumski i kao takav podpadaju presudi političkih oblasti. To načelo nalazimo izraženo i u kaznenom zakonu, da suvlasnici, kao n. pr. suzadrugari, djeca obitelji i t. d. uživaju blagodat blažeg postupka. Nesumnjivo je to i opravdano.

Medjutim kodifikatori šumskog zakona nisu mogli predviđati budući razvitak, nisu mogli predviditi, da će biti i takovih individua, koji će se koristiti tom singularnom odredbom, te na štetu zajednice izvući ne samo svoj idealno kapitalizirani dio, nego i preko toga. Kod ogulinske imovne općine ima nekoliko zadruga, kojih svaka pojedina duguje 4 do 5 hiljada kruna šumske štete. Razumije se samo od sebe, da ti nisu počinili tih šteta za pokriće svojih nužnih pripadaka, nego im je upravo zanat pravljenje šumskih šteta, te se otvoreno bave tim kao kakovom otvorenom trgovačkom radnjom. To su redovito golje, od kojih se šteta nikad utjerati ne može. Da možemo

predstaviti to bivšim kodifikatorima šumskog zakona, nesumnjivo bi § 18. sasama drugačije izgledao.

Kazneni zakon predvidio je takve slučajeve, te ima odredbe, da sud ima postupati proti članovom obitelji, ako to odnosni ovlašteni vlastodržac zatraži. Valjalo bi to urediti i za suvlastnike šuma, bilo da svaka šteta preko nekog stanovitog iznosa pripada pod ustanove kaznenog zakona, bilo pako tako, da autonomno predstavništvo takovih zajednica može zatražiti sudbeni progon proti takovim članovima, analogno ustanovama kaznenog zakona.

Šteta što se g. izvjestitelj nije osvrnuo na šumske štete nastale elementarnim nepogodama, stoga ću ja samo nekoliko rieči o tom progovoriti.

Žali bože ogulinska imovna općina ima u tom pogledu teških izkustva. Namjerice je često puta šuma po samim ovlaštenicima podpaljena, da uzmognu okupirati šumsko tlo, te im je jednom i uspilo uništiti oko 4.000 jutara najljepše šume. Na udivljenje svega svijeta rješen je takov jedan paležnik kazne ustanovljene kaznenim zakonom pa sudjen po — političkoj oblasti!!! Neka si svatko po volji ovo komentira!

I u pogledu požara valjalo bi, da visoka vlada uputi podčinjene upravne oblasti na točno obdržavanje ustanova šumskog zakona i odnosnih naredaba, jer nehaj, koji u tom pogledu kod žiteljstva vlada, razumljiv je obzirom na uvodno spomenuti karakter naroda, ali neshvatljivo je kao da i općinska poglavarstva u tom pogledu stoje na istom stepenu.

Prošli mjesec dogodio se je slučaj, da je šuma neke zemljišne zajednice čitavih 8 dana gorila pod nosom općinskomu poglavarstvu, a da nisu niti prijave nadležnom kr. kotarskom šumaru podnieli a kamo li prstom makli, da požar gase. Redovito kod požara moramo silom narod gašenju pritjerivati pomoću oružnika, jer po samim općinskim poglavarstvima teško šumi.

Da ne zlorabim dalje strpljivost slavne skupštine predlažem da se predloži g. izvjestitelja, kao i neki moji nazori slože u

sledeće točke i visokoj vladi na uvaženje shodnom predstavkom predlože:

1. Da se razprave zaostalih kaznenih prijava o šumskim štetama u što kraćem vremenu provedu, a u buduće brzo razpravljaju i štetočinje zasluženoj kazni privedu.

Ovo postići moglo bi se uvođenjem postupka iz ogluhe a u ostalom stvar je visoke vlade, da nadje shodna sredstva, kako bi državna vlast svojoj dužnosti udovoljila.

2. Ovrhe šumskih šteta imadu se provadjati sustavno i konsekventno, te jedino visokoj vladi prinadleži pravo ovrhe za šumske štete obustaviti, saslušav o tom mnjenja k'tomu pozvanih faktora.

3. Ako bi kada došlo do nove kodifikacije šumskog zakona ili sličnih zakona o zajedničkom šumskom vlasništvu, neka bi se § 18. šumskog zakona u toliko promjenio, da bude proti pojedinim osobito opasnim šumoštetnicima moguć i strogi sudbeni postupak.

4. Visoka vlada umoljava se, ako je ikako moguće, da osnuje lugarnicu, koja bi se eventualno mogla pripojiti kojoj od postojećih ratarnica ili subvencionirati jur postojeću privatnu školu.

S tim u savezu dakako, da se beriva lugara imadu urediti, bilo jednolično ili tako, da im bude egzistencija obezbjeđena.

5. Visoka vlada umoljava se, da uputi ponovno upravne oblasti na pogibelj koja preti od šumskih požara, te da oblasti u danim slučajevima postupaju proti nehajnim općinskim poglavarstvima, kao i žiteljstvu, koje se neodaziva gašenju požara.

6. U koliko dosadanje odredbe i zakonski propisi ne bi dovoljni bili za preprečiti napredovanje kraša, dobro bi bilo, kad bi visoka vlada priredila osnovu zakona o krašu, da se zapreči daljnje širenje kraša a jur postojeći uzmožne pošumiti.

Nekoliko bilježaka o „estetici u šumi“.

Znamo iz iskustva, da vegetacija u opće, a napose šume znatno mijenjaju lice zemlje i daju mu posebni izražaj. Žalosni, ko zamrli izledaju krajevi, gdje nema ni biljke, ni travke, ni grma, ni drveta — predjeli pak okićeni svježim zelenilom livada, polja i šuma, odišu upravo bujnim životom i svježošću, a doklegod ti oko siže, razasulo se zelenilo u sto najnježnijih niansa.

Ne da se poreći, da šuma ima u sebi neke ljepote i čara koji se ne dojmiju samo pjesnika, umjetnika, već i svakog običnog čovjeka. Stara je ta spoznaja. Već su eno carevi rimski rado ljetovali po susjednoj Dalmaciji, koja je tada još bujala zelenilom, gradili pače po njenim šumama svoje ljetnikovce. Pa i danas gradsko žiteljstvo izmučeno onim jednoličnim bučnim životom, kadgod samo može, hrli u šumicu, da se krijepi i naslađuje.

Dozvolite mi najprije nekoliko općenitih bilježaka kao uvod. Zašao si dublje u šumu — čini ti se, stupio si u beskrajni veličajni hram. Golemo stabalje, kao da je poput silnih stupova poduprlo svod nekog ogromnog svetišta. U polutami, kao da razabireš, da se to stupovlje niže sve dalje i dalje i nastavlja u beskrajnost. Svuda se raskrilio velebni mir i muk — ; tek časkom dahne lahor, drhne list — pa opet mir.

Lagano treperi lišće, ko da šuma tiho šapće, kao da se moli — čini ti se, čuješ ljupku, nježnu, jedva čujnu anđeosku pjesmicu. Slušaš, stojiš bez daha, bez riječi. Duša li je spokojna i mirna, srce u tom trenutku, kao da nema želja, u ovakom času zaboravljaš, da daleko od ove svete tišine ima opakih ljudi.

Ali nenadano ti drhne duša — ovom se svetom rajskom čuvstvu nehotice privija slutnja, da sve oko tebe odiše, životom božanstva silnog i mogućeg, koje i griješne ljude pušta u svoj sveti stan, da prisluškuju dahu njegove duše i da se dive njegovim djelima!

Ovo čuvstvo, ona slutnja, stara je isto toliko, koliko osjećanje ljudsko u opće!

Tko će poreći, da nije baš ovo čuvstvo, vodilo čovjeka davno još u samoću šumsku, a on se tamo počeo klanjati svojim bogovima i razno drvlje posvećivao raznim božanstvima. Možda je isti taj osjećaj, ista pomisao, jedan od onih razloga, s kojih su stanovnici gorskih, šumovitih predjela pobožniji, nego oni po nizinama?

Nije li baš ovo isto čuvstvo nježne grčke duše zasijalo sijaset nimfa i driada, po šumama bajne Helade? Nijesu li svećenici grčki, s iste slutnje iz šušnja lišća hrasta, u kojem je po njihovom vjerovanju Zeus stanovao, pa iz žubora vrela, koje je podno toga svetoga drveta izviralo, kušali razabrati želje i zapovjedi svoga silnog gospodara Olimpa?

U Rimljana bje isto tako. Plinije (*Naturalis historia*, Liber XII.) piše doslovce ovako: »Šume bijahu hramom božanstva, pa priprosta sela, još danas po prastarom običaju posvećuju odličnije drvlje bogovima, a ni mi se ne molimo kipovima, koji sjaju od zlata i slonove kosti više, nego svetim gajevima i njihovoj nijemoj tišini«.

»I Germani«, veli Tacit »nemaju hramova i kipova, već štiju svoje bogove pod vedrim otvorenim nebom, u gajevima i šumama«.

Slaven je u znak ljubavi posvetio Perunu hrast i lijesku i vrhove nekih gora, a po šumama nastanio vile.

Umni Grk, praktični Rimljanin, divlji German i nježni Slaven — svi su ovi, ma da su im duše bile skroz različne, osjetili veličajnost šumske tišine, svetost onog velebnog mira, bajnu ljepotu šume i uvidjeli, da je jedinim bogovima dolikovalo obitavati, u takovim prirodnim svetištima!

Tim smo doduše istaknuli samo etički momenat, nu bit će, da začetak ovoga leži ipak u estetskom momentu.

I tako je duševni život čovjeka, bio davno već pod dojmom šume, odnosno njene ljepote. Taj je dojam bio svakako veći i intenzivniji onda, kada je šuma bilo više nego danas,

onda, dok je čovjek u mnogočem bio upućen na majku prirodu, a prema tome bio joj i bliži.

Ljubav za tu majku i njenu ljepotu, očitovao je Slaven i tim, što je imena za svoje mile i za ona mjesta i krajeve, gdje je obitavao, uzimao iz sva tri carstva ujezina. Primjetiti je, da je baš šuma sa svojim životinjskim i bilinskim stanovnicima dala mnogo te građe. Svjedoče to imena: Drenka, Jagoda, Kupina, Malina, Dunja, Trnjina, Višnjica, Vučica, Jela, Rakita, Jasika, Jelenica, Vukovoj, Vuković, Vukić, Vučjak, Mededak, Orlić, Orlović, Zec, Srnić, Košutić, Hrastovica, Bukovac, Kostanjevac, Javoranj, Lipovljani, Drenovac, Topolovac. Brest, Orahovica, Jabukovac, Jošavica, Jasenovac, Brezovica i t. d. i t. d.

Očito je, da ljepota šume djeluje na dušu i čud svojih okolišnih stanovnika, već od davnine, a taj je utjecaj redovno povoljan.

Šuma je uz ljepotu i časna, jer je najstariji živući spomenik prošlosti čovječanstva — u njoj se odigrao mnogi znameniti događaj najstarije povjesti. Šuma je carstvo poezije, u kojem caruje pjesma i priča, ona pruža naslade i okrijepe, očarava svakog običnog čovjeka, nadahnjuje pjesnika.

Evo nekoliko biser-riječi iz Sienkiewiczzeve »Idile«, da prikažemo kako se čar šume doimlje umjetnika-pjesnika!

»Tiha i topla proljetna večer, čarila se na nebu. U šumi je pomalo prestajao dnevni posao. Kucanje djetla je umuklo, a crni i crvenkasti mravi vraćali se u dugačkim povorkama u mravinjake, koji su se crvenili od rumenila i zraka sunčanih. Jedni od mrava u rucima nosili nosili borove iglice, drugi gusjenice. Kroz zelen verala se amo tamo mala crna šumska pčelica i pjevajući svoj obični veseli: »dana, oj dana!« napunjala je posljednji tovar medenog cvjetnog praška. Iz pukotina razpucane kore drveća stale su na svijet izlaziti mračne i sliepe noćne leptirice; u zrakama zlatnog svjetla, tumarali su rojevi jedva vidnih mušica, a komarci uzeli su zujati tugaljivu svoju pjesmicu. Po drveću tražile su ptice mjesto za noćište. Ponekat

bi još zažviždnuo žutokljuni kos ili bi vrane zalepršale krilima, te spustivši se na koje stablo otimala se za udobnije grane. No ti su glasovi sve rjeđi i sve tiši bivali. Pomalo se sve smirilo, a tišinu bi prekidalo jedino još šuštanje drveća. Lještak bi podizao sivo svoje lišće u vis; kraljevski bi hrast tiho zamrmљao, a breza bi kojom hvojjicom zatreperila. I sve je umuklo.

Ili eto večernji žar posta još rumeniji, a na istoku smračilo se nebesko plavetnilo — pa se i sav šumski žamor slio već u dostojanstveni i tihi, ako i ogromni zbor — jer se šuma pred noć, prije ne će usnuti, moli i govori svoj očenaš: drvo javlja drvetu slavu Božju i rekao bi ljudskom govori riječi.

Oh! samo veoma nevine duše razumiju veliki taj i blagosloveni govor! Oh! samo veoma nevina srca slušaju i razumjevaju, kad zbor staračkih hrastova prvi ovako zameće razgovor:

— Braćo borovi, radujte se; eto Gospodin nam daje tihi i topli dan, a sad zvjezdanom noći prikriva zemlju. Velik je i moćan Gospodin, moćniji od nas, a dobrostiv, zato mu slava na visinama, na vodama, na kopnima i u zraku!

I borovi časak razmišljaju o riječima hrastova, pa se skladno u zboru odazivaju:

— I eto, Gospodine, tebi u slavu ronimo poput žrtvenih kadionica mirisavu dragomast i jaki smolni miris. Oče naš, koji jesi na nebesima, sveti se ime Tvoje!

I zatim će breze:

— Nebom pliva večernje rumenilo, Gospode, a u njegovim zrakama zlate se i plamte naši listići. Našim Ti listićima, Gospode, pjevamo pjesmu, a tanahne naše hvojice sviraju kao harfe, o dobri Oče naš!

I ponovno se javljaju žalobne omorike!

— Na turobna naša i od žege umorena čela pada večernja rosa. Slava Bogu! Braćo i sestre radujte se, jer večernja rosa pada!

I sred tih zborova jedina samo jasika plaho trepeće, jer je dala drvo za križ Spasitelju svijeta, pa od časa tihano stenje:

— Smiluj mi se, Gospodine!

I ponekat opet, kad hrastovi i borovi na čas umuknu, uznosi se s podnožja njihova skromni i bojažljivi glasić tih kao zuj komarčev, tih poput tišine same. Glasić taj pjeva:

— Jagodica sam, o Gospode! maljušna i u mahovinu uvijena. Ili Ti ćeš me uslišati, spoznati i zavoljeti, jer ako sam i maljušna, pobožna sam i pjevam Tebi u slavu!

Tako se svako veče šuma moli i takvo se pjevanje svako veče diže od zemlje k nebu i leti visoko, visoko, ča do tamo, gdje više nema stvorova, gdje ništa nema, već samo srebrna prašina zvijezda i mliječna staza i zvijezde, a nad zvijezdama — Bog!«

*
*
*

Šuma je dakle lijepa, već od prirode — to je oćutio svatko. Nu temeljno pravilo estetike veli, da »lijepo mora biti i korisno«. Gospodarska vrijednost šume, pa ostale njene koristi, njen utjecaj na podneblje, tlo, zdravlje okolišnih stanovnika i t. d. — sve je to već poznato, a da to ovdje posebice istaknemo. Zarad potonjih probitaka tvrde pače: »da je šuma nužna za opstanak svake kulture, što više, da bez šume ne ćemo moći biti nikada, ni onda, kad drvo u opće ne bude rabilo!«

Srijeda već napomenusmo, da je šuma kadra djelovati svojom ljepotom, pa je jasno, da je taj njen upliv to jači što je ona ljepša. Ne nastaje li dakle potreba ili možda zadaća, da i šumsko gospodarstvo — u koliko to i gdje to dopuštaju obziri gospodarstveni i financijski — uznastoji ljepotu šume podizati? A za čudo slažu se u mnogo čemu temeljna pravila estetike s onima racionalnog gospodarstva!

Pitanje o »estetici u šumi« pomalja se danas sve češće u zemljama, koje su u šumarstvu naprednije — u novije doba osobito u Hessenu, gdje rekoše: »ljepotu šume valja podići svim sredstvima, koja su obzirom na gospo-

darstvo dopustiva, a slijedeći glas vremena mnogim mjerama preći i izvan toga okvira».

U daljnjem dijelu ovog članka iznijet ćemo nekoliko misli savjetnika Mayre Kožešnika o tom predmetu!

* * *

Onaj, koji dolazi do zgode, da izreče svoj estetski sud, mora svakako poznavati temeljne pojmove estetike. Da se malo porazgovorimo o ovima. Na pitanje »što je lijepo« dobit ćemo mnogo odgovora: Jedni kažu: »Lijepo neka je istinito i podesno.« (Tako prevodi Studnička »zweckmässig« u svom djelu »Osnove lijepog oblika«. Drugi će opet: »Lijepo je ono, što je naravno i korisno, ljepoti se hoće snage, zdravlja i čistoće oblika«. Ima i širih definicija: »U ljepotu spada snaga, život i čisti oblik; podesnost (prikladnost) i sloboda su pojmovi, bez kojih bi ljepota stajala na niskom stupnju«. Tako nam se baš radi slobodnijeg gibanja više svidja krivulja nego pravac, više nam se mili brzi i okretni lijet laste, nego nestašno lepršanje vrabca.

Neka postojanost u nazrijevanju ljepote može se osnivati samo na prirodnim pojavama t. j. priroda je nepresahljivo i pravi izvor ljepote, sve ostalo spada u poglavje mode. Živahne boje perzijskih sagova ostadoše trajne, jer potekoše iz nekadanje bujne vegetacije perzijskih krajeva — začetak im se eto nalazi u prirodnom pojavu.

Isto bi se tako žarke boje tkanina, koje se tkaju po Africi, dale svesti na onaj silni žar, kojim tamo sunce obasjava zemlju. Ljepoti prirode klanjamo se svi; ona je prava roditeljica i začetnica svake umjetnosti, a smije se ustvrditi, da se osjećaj za ljepotu probudio u čovjeka tek onda, kad je stao promatrati prirodu.

Smisao za ljepotu osniva se na tomu, da čovjek svoj osjećaj za ljepotu podređuje zakonima razuma, a svakako je zakonitost mnogo viša od slučaja. Da to razjasnimo primjerom.

Sjetimo se rasporeda u šumi: kori je zadaća da štiti drvo, a boja joj je samo u iznimnim slučajevima sasvim svjetla. Lišće, koje preradjuje i upodablja hraniva, stoji po boji već stupanj više. Najjasnije i najljepše bojadisani su organi za rasplod cvijetovi, kojima je često zadaća, da baš svojom bojom primaljuju k sebi kukce, koji onda samu oplodnju izvode.

Da u smislu estetskome izrekneš valjan sud, treba ponajprije točno poznavati predmet, kojemu ljepotu rasudjuješ. Nu tu baš dolazi najčešće do zapletaja. Rijetko ćeš kada moći rasudjivati predmet — pogotovo, ako je ovaj u prostoj prirodi božjoj — a da se ne bi morao obazrijeti i na njegovu okolicu. Često si opet k glavnom objektu, kojem ljepotu rasudjuješ, moraš pomišljati okolicu, koje sad još nema, ili obratno, k sadanjoj okolici objekt, koji treba tek stvoriti n. pr. izvesti kakvu oveću gradjevinu. Sve je to opet skopčano s poteškoćama, koje su ti kadre sud poremetiti.

Onaj, koji izriče svoj estetski sud, treba da zna: »gledati« a uza to »pravo vidjeti«. Može čovjek gledati, a da ipak pravo ne vidi. Pravo vidjeti već je u neku ruku umjetnost, — hoće se tomu puno vjčžbe.

Kod izricanja estetskog suda valja nadalje računati još i s drugim važnim faktorom; s našom unutrašnjošću, to jest s časovitim raspoloženjem naše duše. Tomu se uplivu ne može bez borbe oteti nitko. Najjače dakako djeluju doživljaji nedavne prošlosti. Bezuvjetno je dakle nužno, da svaki onaj, koji kani izreći svoj sud uznastoji, da najprije dodje do pravog duševnog raspoloženja.

Pravo se raspoloženje dade pripremiti na razan način — ključ k tome treba da si konstruira svaki sam. Osvijetlit ćemo to primjerom iz Kozešnikovog djeca »Die Bestandespflege« (Frick Wilhelm 1898.)

Jedan dio ovoga govori o tome, kako bi sastojine valjalo proredjivati u stanovitim razdobljima: mladje sastojine po prilici svake pete godine; na taj način da se sastojini privede više svjetla, topline i vlage i prospješi rastvaranje humusa —

a svim tim da se unapriedi rast. Kod mlađjih se sastojina vodi tako godimice i do 1000 stabalaca po hektaru — dakle kod 100 ha. već oko 100.000 stabalaca. Ako se tako — već prema veličini kompleksa, kojim se gospodari — proredjuje godimice nekoliko stotina hektara, nastaje u šumi vrlo živahno gibanje sječe, kojim se ujedno izvrgavamo opasnostima, što nam prijete od elementarnih nepogoda: pritiska snijega, vjetrova i t. d.

Ako pak onaj, koji zna, da sva odgovornost pada na njegova leđa, još prije nego li je proredu otpočeo, pomišlja na pogibelj od pritiska snijega, smije se ustvrditi, da je on tim strahom pred budućnosti i svoj sud o naumljenoj proredi poremetio. Proređivati će vrlo nedostatno, možda i nikako, premda je osvjedočen, da je proreda jedino sredstvo, kojim sastojine postaju otpornijima.

Iz ovoga se primjera vidi, kako se lako daje mijenjati raspoloženje naše duše, i kako je prijeka nužda otklanjati ovakove štetne utjecaje prije, nego se najmljenog posla latimo.

Vratimo se knašem primjeru. Kožešnik savjetuje proređivaču — a veli, da je tako i sam vrlo rado činio — da prije, nego začne proredu, potraži sastojine iste vrsti drva i iste po prilici debljine, u kojima je već proreda obavljena i dobro uspjela, pa da se dadne na posao tek onda, kad se razveselio gledajući lijepi uspjeh svog prijašnjeg rada.

Kad izričeš svoj estetski sud, valja ti se boriti i protiv navike — jer nam se baš radi ove nešto često i odveć sviđa; nu događa se, da ono opet, što prečesto vidamo, ne znamo pravo cijeniti. Tako nam se na primjer ne bi smjela lijepa pećina svidati manje samo zato, što je vidamo svaki dan, pa nam je već postala nekako sasvim obična.

Baš u tom pogledu čini šuma rijetku iznimku, jer nam ne postaje nikad, ma kako je često promatrali, »sasvim obična«; ona se mijenja neprestano. Sjetimo se samo njenoga ljetnog, zimskog, pa jesenjeg ruha. Dodji za dvije, za tri godine na davno ti već znano mjestance, pa jedva ćeš ga raspoznati: raz-

nolike promjene u obliku, u boji; usljed prorede počela se jače isticati druga koja vrst drva, izgradio se put itd.

Kad tražiš neku boju ili ako hoćeš, da je točno vidiš, valja ti biti na oprezu, a to je i u šumi od važnosti. Ako na primjer sa sjajnog bjelila ili modrila neba ili s odraza sunca u potoku svrneš okom na zelenilo krošanja, učinit će ti se, da su ove kaljavo crvenkasto zeleno, izgledat će, kao da su bolesne.

U slučaju dakle, gdje se radi o tom, da neku boju točno vidiš, nužno je potražiti kakovu prelaznu boju. Tako bi na primjer trebalo prije nego pređeš na zelenilo košanja fiksirati štogod smeđeg: zemlju, koru itd.

Ovoliko, da prikažemo, kako je teško »pravo i valjano vidjeti«.

U zemljama, koje su šumskim gospodarstvom naprednije, potiče poraba estetike u šumi — što hotice što nehotice — već odavna. Nehotice zato, jer, kako već spomenusmo, temeljna načela estetike idu u mnogočemu uporedo s osnovnim zahtjevima i potrebama racionalnog šumskog gospodarstva poimence uzgoja, njege sastojina, uporabe šuma i šumarskog kućanstva.

Čini li nam se u šumi štogod ružno, valja se pitati: »kako bi se ovo dalo ljepše upriličiti?« Pa ako smo s tim »kako« na čistu, valja pitati dalje: dozvoljavaju li to gospodarstveni obziri, je li to s financijalnog gledišta opravdano?

Na samo gospodarstvo, kojemu je red i tako nužan, stavlja estetika — navest ćemo o tom nekoliko primjera — vrlo male zahtjeve, a iziskuje samo u rijetkim slučajevima i to samo neznatne novčane žrtve; ove se pak ponajviše tiču onih mjera, koje opravdava i javno mišljenje i kojih se odreći ne možemo.

Evo nekoliko slučajeva.

Zadeš u jedan dio šume, al' te se neugodno doimlje, gdje vidiš po koritu šumskog potoka razbacano granje, klade i mnoge

druge otpatke. Slika, što ti se ukazuje, ružna je, pa bi s estetskih razloga valjalo odstraniti svu onu granjevinu i ostatke. I s gospodarskih razloga? Ma što je samo moguće prije, jer baš ova »nečist« kad navali velika voda znatno oštećuje ceste, puteve a i ostalu okolicu (U Austriji se dapače sastavlja osnova zakona, koji će bditi nad tim, da se korita potoka drže u redu.)

Sa nekoliko eno stabala strše ostaci odebelih grana, koje je usjekla zlobna ruka čovječja. I to je ružno, pa bi ove strške valjalo otpiliti s estetskih a i s gospodarskih razloga, da tako izbjegnemo truleži, koja bi mogla prodrijeti duboko i u samo stablo, pa tim u velike umanjiti uporabnu vrijednost njegovu.

Poslije ojačeg čišćenja, koje sjetvom uzgojene sastojine, leži često tako dobiveni materijal po šumi razbacan — pogotovo ondje, gdje za nj' nema nikakve uporabe. Taj bi materijal valjalo odstraniti već s gospodarskih razloga, jer on ne samo, da povećaje pogibelj požara, nego daje i povoljne uvjete životu kukaca i gribova. Otstranjivanje takovog materijala iz šume bilo bi i tako odveć skupo, a sadnja je opet, ako je uporedimo sa sjetvom, svojim prednostima daleko pretečnija od sjetve, pa eto u tomu razloga, s kojega bi se u ovakovom slučaju sjetva ili sasvim napustila ili bar ograničila na uzgoj tankih stupova. Tako bi se dalo indirektno predusresti i nagomilavanju prorednog materijala.

Ružno izgledaju sastojine, dok još nijesu proredene, dok još nije izvađeno ni ono stabalje, koje se već posušilo. A kako su pak lijepe one, u kojima svako stablo ima dovoljno mjesta za svoj rast i razvitak.

Na mjestimičnim prazninama — a tima se izbjeci ne da — naći ćeš često prirodnog pomlatka; nu bolje je da na to ne čekaš, već, da takva mjesta zasiješ sjemenom ili zasaдиš biljkama.

Takvim si popunjivanjem digao vrijednost sastojine i u estetskom i u gospodarskom smjeru!

Tek u novije doba dođoše ljudi s tijem na čisto, da »mješovite sastojine« imadu mnogo više prednosti nego »čiste«.

O tom se pitanju dugo već raspravlja po stručnim listovima, a estetika je s tijem već odavna na čistu.

Zamislimo si staru jelovu sastojinu, koja se pruža duž oširokoga šumskog puta. Širina puta omogućuje veći pristup svjetla, pa će se pod jelama redovito razviti pomladak, koji ćemo dakako štediti i čuvati, kad se bude sjekla stara sastojina. Pomislimo si sada kako bi gospodarski i estetski izpravno bilo, da u nekoliko tih praznina zasadimo po koju brezu (jela je vrlo otporna protiv šibanju breze, dok smreka u brzo strada) — ove bi ostavljali do debljine ruda — a kako je krasno videti brezu međ' tamnim zelenilom jela.

Kako je lijepo vidjeti pomno zasađene biljke, a kako jадno izgledaju one, koje su sađene površno i nehajno — pa od kolike je to važnosti za budućnost.

Zadeš u šumu, koja se pomlađuje prirodno. Podstojno je stabalje — bukva i jela — odveć na gusto, pa i mnogi već vršci obumrli. Iglice u jele ne pokazuju onog tamnog sočnog zelenila, listovi u bukve maleni su i kržliavi, a godišnji izdanci u obe vrsti kratki. Tužno će se to dojmiti svakoga onoga, koji poznaje boju dobro uzraslog podstojnog stabalja.

Niti je lijepo, niti je gospodarski valjano: nadstojno je stabalje odveć sklopljeno, pa podstojno nema ni dosta svjetla ni vlage ni topline.

Nered je ružan svagdje, pa tako i u šumi; red pako nije samo lijep za oko već i koristan, jer u mnogočem smanjuje troškove. Bilo bi gotovo nemoguće s uspjehom nadzirati tako različan materijal, pa na tako velikim površinama, kao u šumarstvu.

Pomislimo samo, kako bi izgledalo skladište gorivog drva kad ovo ne bi bilo složeno, pa koliko bi tu mjesta trebalo! Kako bi ružno izgledalo skladište drva, kad ćeone strane cjepanica ne bi bilo okomito otpiljene, ili kad cjepanice ne bi

bile očišćene od grana. Takva bi izrada bila skroz nepraktična, a takav materijal nesposoban za trg.

Sve da »uređenje« i ne zahtjeva, moralo bi se »podijeljenje šuma prosjekama« provesti često s drugih razloga: radi pogibelji od požara, vjetra, radi većeg pristupa svjetla itd.

Estetici pak nadoše, da su baš oni »sistemi prosjeka« za okonajugodniji, koji su i s gospodarske strane od najveće važnosti. (Vidi — izim ostalih — i sistem nadsavjetnika Schuberga). Takovi su sustavi oni, kojima gospodarski prosjeci križaju šumu horizontalno ili s malim padom, pa su tako ujedno i najprikladnija trasa za izgradnju puteva.

Pećina u šumi lijepa je uvijek, kamenolom u šumi nije lijep; nu kako ovaj odbacuje neki prihod »redovito« će svatko s »gospodarskih razloga« voljeti kamenolomu.

Velim »redovito«, jer se obično pita koji je gospodarstveni momenat pretežniji.

Lječilišta i kupališta teško da će taj gospodarstveni momenat tražiti u kamenolomu!

Malo će tko sasjeći osobito lijepa, rastom zanimiva ili historijski znamenita stabla: »Carski hrast« kod Travnika, »Pejina bukva« i »Šukunded« kraj Petrinje. Krasnu, ogromnu topolu vidio sam kraj Krapja.

Bilo bi skroz neopravdano, da tamo, gdje to dopuštaju prilike terena, gospodarski obziri, i gdje to dakako ne bi proizročilo ni malo veći trošak, vodimo put tako, da nam kakav lijepi vodopad, lijepa pećina, lijep vidik, ili što drugo lijepa, ostane skriveno.

Podržavanje dobrih vrela stari je već običaj. Lijepu ogradicu, dva tri lijepa stabalca, za nuždu jednostavnu klupicu — sve će to mnogi putnik radosno pozdraviti.

I kod smještanja sgrada u šumi ili kraj nje valjalo bi uzeti primjereni obzir i na estetski momenat — u opće treba građevine smještati tako, da se doimlju što ljepše.

Mnogo se toga, što estetski djeluje, dade polučiti vrlo jednostavno i lako. Mnogo će ljepše izgledati šumom okružena

livada, ako rub šume ne bude kao odrezan, već ako pred njim ostane koje stabalce ili koja grupa stabalja.

Do danas još nije segla zakonska moć dotle, da haračenju šuma učini posvema kraj, ona nije kadra, ni da prepriječi ono, što bi moglo kvalitet šuma u velike smanjiti (prekratke ophodnje, neracionalno prebiranje) — a za pošumljenje prostranih goljeti valjalo je zakone tek stvoriti!

Uzmemo li na um samo evrepejske zemlje: Francesku, Španjolsku, Italiju, Grčku pa Hrvatsko Primorje i Dalmaciju moramo priznati, da stojimo pred velikim internacionalnim pitanjem, da nas čeka golemo zadatac — a da se ta riješi, trebati će mnogo i mnogo vremena.

Da se unaprijedi toliko kulturno djelo, trebalo bi krčiti put zakonskim odredbama. Pri tom bi radu mogli iščekivati pomoći onda, kad bi nam uspjelo u sve slojeve čovječanstva proširiti ljubav prema šumi, te shvaćanje i razumijevanje njene važnosti.

A da probudiš ljubav prema šumi, nemogotovo zgodnijeg sredstva od estetike. Potvrđuje to činjenica, da je u zemljama, u kojima je već i estetski smjer zavladao, i šumsko gospodarstvo naprednije!

Smisao za ljepotu šume, razumijevanje i shvaćanje njene velike važnosti valjalo bi razvijati već u školi — Kožešnik se pače nada, da će se uskoro »estetika u šumi« predavati kao posebni predmet na visokim šumarskim školama, poimence na onoj „za kulturu tla u Beču“.

A. Ugrenović ml.

LISTAK

Osobne viesti.

Imenovanja i premještenja. Ban kraljevina Hrvatske i Slavonije Dalmacije imenovao je absolvente šumarske akademije u Zagrebu Vasu Vučkovića i Velimira pl. Koroškenu privremenimi kr. šumarskim vježbenicima i to prvoga kod šumarskoga odjela kr. zem. vlade a potomjega kod kr. kotarske oblasti u Sisku, oba sa sustavnom pripomoći; nadalje premjestio je i to iz službenih obzira: kr. županijske šumarske nadzornike I. razreda Slavoljuba Kozjaka od kr. žup. oblasti u Osieku kr. žup. oblasti u Požegi a Julija Vraničara kod kr. županijske oblasti u Ogulinu kr. županijskoj oblasti u Vukovaru, kr. županijskog šumarskog nadzornika II. razreda Gjuru Cesarića od kr. županijske oblasti u Požegi kr. županijskoj oblasti u Osieku, k. kotarskog šumara I. razreda Dragutina Matizovića od kr. kotarske oblasti u Vukovaru kr. županijskoj oblasti u Ogulinu, te kr. kot. šumara I. razreda Ivana Odžića od kr. kot. oblasti u Našicama sa sjedištem u Orahovici kr. kot. oblasti u Pisarovini, a na vlastitu molbu: kr. kot. šumara I. razreda Stjepana Reymana od kr. kot. oblasti u Pisarovini kr. kotarskoj oblasti u Ivancu.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Novo je izašlo:

Kovač: Tumačenje o izravnih porezih, te zemaljskih i občinskih daća. Izašlo je kod Dujaka u Sisku.

Ova knjiga, ako i ne spada neposredno pod gornji naslov, ipak je važna po sve poreznike dakle i po šumovlasnike, da se upute u narav poreza, koji moraju plaćati.

Fischer: Taschenbuch für Pflanzensammler. Izašlo je u Leipzigu kod Oskara Leinera. Ovo je već 12 izdanje ove knjige, pak joj i za vrijednost najbolje jamči.

Hermann: Tabellen zum Bestimmen der wichtigsten Holzgewächse des deutschen Waldes und von einigen ausländischen angebauten Gehölzen nach Blättern und Knospen, Holz und Sämereien. Izašlo kod J. Neumanna u Neudammu. Ciena 2 mar. 40 pfen.

Schöpfer: Die Teilwälderfrage und das Grundbuch. Bericht an den volkswirtschaft. Ausschuss des Tiroler Landtages. Izašlo nakladom „Tyrolie“ u Bozenu. Ciena 30 filira.

Jacquot: Incendies en forêt. Ouvrage couronné par la société nationale d'agriculture de France. II. izdanj. od 400 stranica. Ciena 8 franaka.

Boppe: Chasse et Pêche en France. Izašlo u Nancyu kod Berger-Levrault. Ciena 1·5 fran.

Dimitz: Die forstlichen Verhältnisse und Einrichtungen Bosniens und der Hercegovina. Mit einem allgemein orientierenden Natur- und Kulturbilde und einer Karte dieser Länder. Ovo djelo, ako nije već izašlo, izaći će ovih dana nakladom bečke knjižare W. Fricka, a prodavat će se za cieniu od 12 K. Ne ima sumnje, da će ovo djelo sadržavati vrlo mnogo toga, što će moći i naše stručnjake zanimati.

Heck: Freie Durchforstung. Mit 6 Tafeln. Berlin. Ciena 3·60 K.

Wislicenus: Neuere Fortschritte in der chemischen Verwertung der Walderzeugnisse und des Torfes. Izašlo u Freibergu. Ciena 1·20 K.

Kirchlechner: La legge forestale dell' Impero colle relative norme esscutive. Ovo je na talijanskom jeziku izašao komentar k austrij. šumarskom zakonu s provedbenim naredbami za Tirol, Primorje i Dalmaciju. Ovo je drugo izdanje (320 str.) izašlo u Trientu. Ciena 5 K.

Kaiser: Der Ausbau der wirtschaftlichen Einteilung des Wege und Schneissennetzes im Walde. Mit 14 Tafeln. Izašlo u Berlinu. Ciena 7·20 K.

Promet i trgovina.

Dovršene su najveće i najvažnije prodaje u našim hrastovim šumama; to su naime prodaje: brodske imovne občine, državnoga šumskoga erara i krajiške investicionalne zaklade. Obavljena je i prodaja, kod im. občine gradiške i petrovaradinske, koje spadaju doduše u red velikih i važnih naših prodaja, ali koje ipak ne spadaju među one tri gornje u svakom pogledu najmjerodavnije i najvažnije prodaje. Sve su te prodaje ove godine vanredno povoljno izpale, gotovo iznad svakog očekivanja, jer je prociena u svim slučajevima nadbijena pače sa više od 30%. Prodavači tih šuma mogu s toga s ovogodišnjim dražbama osobito zadovoljni biti. Kad su dakle kod ovih mjerodavnih prodaja toli povoljni rezultati polučeni, ne ima sumnje, da će još i ostale manje prodaje dobro uspjeti.

Povoljan uspjeh ovih dražba ima se pripisati razlozima, koje smo već u prošlom našem izvješću istakli, a sada nam je samo to još spomenuti, da se upućeni krugovi sjegurno nadaju i dobroj prodji ciepane robe, pošto su kod gornjih dražba polučene vrlo povoljne cienne ne samo za one objekte, kojima su se obskrbile pilane, već i za one, koji su spo-

sobni u glavnom samo za proizvodnje ciepane robe, dakle dužice. Ovo je tim važnije, što seje do sele znalo, da je dobra u cieni njemačka dužica, dočim se za francusku dužicu mnogo pitalo nije, pače u toj je robu već od dulje vrieme vladala ne samo stagnacija već upravo kriza.

Niže donosimo rezultate dosele obavljenih glavnih dražba.

Uspjeh dražbe od 26. kolovoza t. g. u obsegu gradiške imovne občine.

Šuma Jamaričko brdo: 786 stabala, procijenjeno na 14518 K., prodano tvrdki G. Mautner iz Pakraca uz najveću ponudu od 17125 K. Preko procjene polučeno 2607 K.

Šuma Javička greda: 278 stabala, procijenjeno na 23974 K., prodano „Drvotržnom dioničkom društvu“ iz Budimpešte uz najveću ponudu od 27996 K. Preko procjene polučeno 4022 K.

Šuma Komare: 1010 stabala, procijenjeno na 112839 K., prodano Neuschlossvoj tvornici tanina iz Beča za 142.900 K. Preko procjene polučeno 30061 K.

Šuma Prašnik: 1082 stabala, procijenjeno na 127.372 K. Ostalo je neprodano.

Šuma Visoka greda: 430 stabala, procijenjeno na 44.913 K., prodano tvrđci Fritz Krauss iz Beča za 48.908 K. Preko procjene polučeno 3.995 K.

Šuma Migalovce: 1015 stabala, procijenjeno na 28.102 K., prodano tvrđci Mohr & Comp. iz Würzburga za 45.176 K. Preko procjene polučeno 17.074.

Opazka: Stabla šume Prašnik izostavljene su u računu.

Poprečna dostalna svota za jedno stablo iznaša . . . 80 K. 16 fil.

Poprečna procjena jednog stabla iznaša 63 K. 75 fil.

Polučeni višak za jedno stablo, poprečno iznaša . . . 16 K. 41 fil.

J. pl. A.

Dražba drva krajiške investicionalne zaklade. Dne 17. listopada 1904. održavana je kod krajiške investicionalne zaklade dražba hrastovog i bijelog drva, koja je bila veoma živahna, te se je postigao vrlo povoljan rezultat. S hrastovim drvom prodano je 12 šumskih čestica koje su bile procijenjene na 1,818.629 K., za 2,474.690 K., dakle je postignuta za 688.061 K. povoljnija cijena. S bijelim drvom prodano je 9 šumskih čestica, koje su bile procijenjene na 134.707 K., za 268.562 K., te je po tom primljeno više za 133.857 K.

Evo izkaza o prodaji šumskih čestica hrastovog drva:

Šumska čestica Sočna br. 5. (sječina br. I.) procijenjena na 228.672 K., kupljena za 301.352 K., dakle, više za 72.680 K. Kupac: Société d'importation de chêne u Zagrebu.

Šumska čestica Sočna br. 5. (sječina br. II.) procijenjena na 277.570 K., kupljena za 363.689 K., dakle više za 86.119 K. Kupac: M. Drach junior u Beču.

Šumska čestica Boljkovo br. 10, procijenjena na 195.648 K., kupljena za 258.800 K., dakle više za 64.152 K. Kupac: Ecker F. M. i Orth N. iz Würzburga.

Šumska čestica Narače br. 20. (sječina br. I.), procijenjena na 115.056 K., kupljena za 135.101 K., dakle više za 20.045 K. Kupac: Holzexploitations — Actiengesellschaft, Budapest.

Šumska čestica Narače br. 20. (sječina br. II.), procijenjena na 206.486 K., kupljena za 261.666 K., dakle više za 55.180 K. Kupac: A. J. Veselinović iz Vinkovaca.

Šumska čestica Blata br. 24., procijenjena na 206.909 K., kupljena za 206.000 K., dakle više za 59.091 K. Kupac: Mercier A. i G. iz Siska.

Šumska čestica Smogva br. 20. (sječina br. I.), procijenjena na 69.223 K., kupljena za 80.967 K., dakle više za 20.744 K. Kupac: Šipuš i drug Siska.

Šumska čestica Smogva br. 26. (sječina br. II.), procijenjena na 82.300 K., kupljena za 92.784 K., dakle više za 10.484 K. Kupac: Grassl, Schenk i drug iz Beča.

Šumska čestica Krnić br. 29. (sječina br. I.), procijenjena na 167.919 K., kupljena za 264.768 K., dakle više za 96.849 K. Kupac: Vuk i sinovi, Budimpešta.

Šumska čestica Krnić br. 29. (sječina br. II.) procijenjena na 193.764 K., kupljena za 60.155 K. dakle više za 147.936 K. Kupac: Hord i drug iz Budimpešte.

Šumska čestica Žeravinac br. 31. (sječina br. I.), procijenjena na 46.046 K., kupljena za 60.155 K., dakle više za 14.109 K. Grassl, Schenk i drug iz Beča.

Šumska čestica Žeravinac br. 51. (sječina br. II.), procijenjena na 30.306 K., kupljena za 38.708 K., dakle više za 8.673 K. Kupac: Grassl, Schenk i drug iz Beča.

Sliedi izkaz o prodaji šumskih čestica bielog drva:

Šumska čestica Sočna br. 5. procijenjena na 25.220 K., kupljena za 61.111 K., dakle više za 35.891 K. Kupac: A. Berger iz Zagreba.

Šumska čestica Boljkovo br. 10. procijenjena na 30.449 K. kupljena za 66.766 K., dakle više za 36.317 K. Kupac: Drach Moritz ml. iz Beča.

Šumska čestica Blata br. 24., procijenjena na 4196 K., kupljena za 10.111 K., dakle više za 5915 K. Kupac: A. Berger iz Zagreba.

Šumska čestica Smogva br. 26. (sječina I.), procijenjena na 7.556 K., kupljena za 9835 K., dakle više za 2279 K. Kupac: Grassl, Schenk i drug iz Beča.

Šumska čestica Smogva br. 26. (sječina II.), procijenjena na 11.972 K., kupljena za 15.111 K., dakle više za 3139 K. Kupac: A. Berger iz Zagreba.

Šumska čestica Krnić br. 29. (sječina I.), procijenjena na 24.354 K., kupljena za 32.600 K., dakle više za 8246 K. Kupac: Milan Sachs iz Zagreba.

Šumska čestica Krnić br. 29. (sječina II.), procijenjena na 10313 K., kupljena za 29.255 K., dakle više za 18.924 K. Kupac: Drach Moritz ml. iz Beča.

Šumska čestica Žeravinac br. 31 (sječina I.), procijenjena na 6304 K., knpljena za 14.070 K., dakle više za 7766 K. i šumska čestica Žeravinac br. 31. (sječina II.), procijenjena na 14.342 K., kupljena za 29.704 K., dakle više za 15362 K. Kupac: Šipuš i drug iz Siska.

Dražba u državnim šumama. Dne 3. listopada prije podne održana je kod kr. nadšumarskog ureda u Vinkovcima dražba 18 šumskih parcela u procjenbenoj vrijdnosti od 2.418.252 K. Stigle su 34 ponude. Prodane su sve parcele s nadoplatom od preko 34% iznad procjenbene vrijdnosti, naime za 3.191.089.

Dostali su: parcelu „Ilinagreda“, u procjenbenoj vrijdnosti od 134.238 K, Mohr & Comp. u Mannheimu za 166.427 K; parcelu „Dvojani“, u procjenbenoj vrijdnosti od 167.411 K, Filip Deutsch i sinovi u Zagrebu za 185.000 K; parcelu „Trstika“, u procjenbenoj vrijdnosti od 60.273 K, Filip Deutsch i sinovi u Zagrebu za 97.000 K; parcelu „Savičigjol“, u procjenbenoj vrijdnosti od 75.685 K, Turčič u Sisku za 103.650 K; parcelu „Javička greda A“, u procjenbenoj vrijdnosti od 95.609 K, S. Benedikt i sin u Zagrebu za 141.500 K; parcelu „Ljeskovača A“, u procjenbenoj vrijdnosti od 134.412 K, A. Berger u Zagrebu za 203.791 K; parcelu „Medjustrugove“, u procjenbenoj vrijdnosti od 192.655 K, dioničko društvo za eksploataciju drva u Budimpešti i Brodu za 273.101 K; parcelu „Slavir A“, u procjenbenoj vrijdnosti od 146.122 K, našičko dioničko društvo Neuschloss u Budimpešti i Našicama za 191.700 K; parcelu „Slavir B“, u procjenbenoj vrijdnosti od 108.720 K, Veselinović u Vinkovcima za 150.980 K; parcelu „A“, u procjenbenoj vrijdnosti od 227.460 K, Grassl Schenk & Comp. u Beču za 320.874 K; parcelu „B“, u procjenbenoj vrijdnosti od 209.095 K, Mohr & Comp. u Mannheimu za 263.123 K; parcelu „Gradina“ u procjenbenoj vrijdnosti od 100.407 K, Veselinović u Vinkovcima za 137.900 K; parcelu „Somovac“, u procjenbenoj vrijdnosti od 155.816 K, M. Vuk i sinovi u Budimpešti i Vinkovcima za 187.238 K; parcelu „Smogva“, u procjenbenoj vrijdnosti od 167.849 K, Šipuš i drug u Sisku za 243.240 K; parcelu „Puk“, u procjenbenoj vrijdnosti od

135.070 K, M. Vuk i sinovi u Budimpešti i Vinkovcima za 146.379 K: parcelu „Bratična“, u procjenbenoj vrijednosti od 177.434 K. Mohr & Comp. u Mannheimu za 218.506 K; parcelu „Javička greda B“, u procjenbenoj vrijednosti od 54.701 K, Šeponić u Sisku za 61.580 K; parcelu „Ljeskovača B“, u procjenbenoj vrijednosti od 75.065 K, S. Wolfner u Budimpešti za 79.100 K.

Uspjeh dražbe kod petrovaradinske im. obćine. Gospodarstveni ured petrovaradinske imovne obćine iznio je 24. pr. mj. na prodaju šest drvosjeka, koji su svi prodani, te je postignut sljedeći uspjeh:

Drvosjek „Draganovci“ 464 hrasta, procijenjeno na 50.132 K, prodano za 69.860 K., kupio Josias Eisler i sinovi u Beču. — Drvosjek „Neprečava“ 1692 hrasta procijenjeno na 183.272 K, prodano za 213.875 K, kupio Carl Schlesinger u Beču. — Drvosjek „Varoš“ 135 brestova, procijenjeno na 5510 K, prodano za 11.100 K, kupio Nikola Borota u Mitrovici. — Drvosjek „Radjenovci“ 291 hrast, procijenjeno na 43.742 K, prodano za 63.714 K, kupio Hermann Wanner et Co. u Beču. — Drvosjek „Vratična“ 866 hrastova, procijenjeno na 90.498 K, prodano za 116.875 K, kupio Illes Schlesinger u Beču i drvosjek „Kučine-Naklo“ 689 hrastova, procijenjeno na 39.479 K, prodano za 59.125 K, kupio Emerik Graff u Osieku.

Postignuto je poprečno $29\frac{1}{2}\%$ preko procjene.

Različite vesti.

O selenju jarebica.* Naša je jarebica stalna ptica, koja svoja domaće sklonište ljubi, a ostavlja ga rijetko kada i samo ako je prisiljena, ali se ipak vraća, čim joj se uvjeti za život povrate. Naprotiv od poljskih koka imamo fazana, koji je veoma nemiran i nepostojan, te je sklon seljakanju, njegovo domaće obitavalište postaje mu pretijesno i rado se skita. Da se jarebica na svome skloništu ustali, nije potrebno gotovo nikakvih umjetnih sredstava. Podesno, naravno i brižno rukovanje u reviru, umanjenje grabežljivaca, koji su u reviru niskoga lova obilno zastupani, zgodna opskrba za prehranu zimi i zaštita od žestokoga zimskoga utjecaja kao i racionalno ubijanje, t. j. postupanje sa oružjem, jesu najbolja pravila, da dobro uspijevaju. Ako ipak govorimo o selenju naših poljskih koka, tada ne mislimo nikakovo pravilno selenje, kako je ovo općenito kod ptica selica, nego rastepeno prolaženje od jata, a zovemo ova preko noći u drugim revirima nastala i iznenada uskrsla jata i povorke: seleće se ili putujuće koke. Ako ove doseljenike označimo kao koke selice, učinit ćemo time iznimni slučaj, odstup od pravila. Pored svega toga ne mislimo pri tome na pravilno selenje takovih jata

* Prevodioc ne misli na lještarku već trčku, jer štokavci potonju obično jarebicom zovu. Op. ur.

u daleke krajeve, nego na upadnuće ovih koka u takova domaća skloništa, koja su u blizini zgodnih krajeva, u kojima se brzo mogu priviknuti. Ovi se doseljenice na novom mjestu dugo ne zadržavaju, nego većinom bez traga izčeznu, kada misle, da je tomu došlo vrijeme. Da bi se ovakova slegla jata, koja se često u znatnom broju pojave — u visokim sjevernim predjelima su ovakova jata već opažena do 100 komada na broju — prilagodila i na mjestima svoga nastanjenja ostala, broji se među najveće rijetkosti. U našim predjelima, koliko nam je poznato, možemo govoriti samo o manjim jatama tih selećih se koka, koje jedva da prekoračuju u grupi 25 do 40 komada. Nagon za iznenadnom promjenom mjesta čini pak u prvom redu oskudica na korisnoj hrani i napokon dobne elementarne nepogode na domaćem skloništu.

Po svemu izgledu nije bila jarebica od naravi opredijeljena za stalnu pticu, nego je ona to postala tek navikom. Iztraživanja su pokazala, da jarebica pripada starom svijetu, čija je ali povjest još razmjerno mladog datuma. Uzima se, da su se one širile od jugo-iztoka prema sjeveru i sjeveru-zapadu, pri čemu su slijedile kulture žitarica. Čim su prostranija područja obrasla sa žitaricama, tim se jarebica bolje osjeća i ne nalazi više povoda, da provodi nemirni život, da svoju životnu obstojnost osigura. Ona se ustali i čini se, da je izgubila naklonost za selenje. Samo u onim krajevima pokoravaju se nagonu, da domaća mjesta za kratko vrijeme ostavljaju, gdje nastupe mjestimično oskudni odnošaji na hrani ili gdje elementarni uplivi priječe tražnju hrane. Može se uzeti, da je jarebica najvjerniji privrženik poljodjelca; s njim napreduje i s njim se širi u kultiviranim predjelima. Ona nema više razloga, da se seli, pošto se korisnom obradom pustoši i stepa uvijek nova područja stvaraju, na koja se tada jarebica također naskoro stalno naseli i ustali. Što se tiče gomilanja poljskih koka u visokokultiviranim predjelima i upada većih jata u vinograde, gdje se inače u neznatnom broju mogahu naći, to se ne može, kako je već gore napomenuto u potpunom smislu nazvati selenjem, isto kao što proširivanje i napredovanje kulture zemljišta, nego to ima samo mjesni značaj.

Imamo na primjer pred sobom plodnu površinu, na kojoj se nižu humci i brežuljci. Na ravnoj površini jeste lov na poljske koke krasan, t. j. množina jarebica je vrlo znatna. Prema iskustvu znamo, da za vrijeme parenja, svaki par poljskih koka neko određeno mjesto za se zaume i u nekom malenom krugu nikoji drugi par ne trpi, pa se radi toga često prepiru. Ako je pri zaključku lova još dosta koka preostalo, tada će se ove u proljeće time izravnati, da mora jedan dio od pojedinih parova — a svi su u većini slučajeva mlade koke — tražiti nova skloništa za gnijezdenje. Tamo, gdje se koke moraju na razmjerno maloj površini

za parenje i leglo gušće stisnuti, vlada uvijek nemir u reviru, pošto se za to vrijeme sveza između pojedinih parova raskinula i društvenost iščezla. One koke, koje moraju otići, iščeznu dalje i traže tada takova skloništa, gdje na leglu neće biti smetane. Tako se dogodi, da se na susjednim brdeljcima i visovima pojedini parovi mladih koka uzgoje, te i preko ljeta tamo ostanu. Nadode li kasna jesen sa takovim okolnostima, da priječi tražnju hrane, manjka na visoravni izležanim kokama na brežnatim poljima poslije žetve k tome još i svake zaštite tako, da se one moraju skloniti u visoku šumu ili susjedne gustiše, tada će ove povorke jednoga dana svoje domaće skrovište ostaviti i otići u ravnicu, gdje još uvijek imadu hrane u izobilju, gdje se opet združe. U proljeće zaputi se opet nekoliko parova na stara domaća skloništa po brdeljcima.

Ako iznenadno uskrсну veliki čopori jarebica u vinogradima za vrijeme kasne jeseni, ima se pripisati najviše samo toj okolnosti, da ova koka ima neku osobitu ljubav za zrelo grožđe i za to za vrijeme berbe ide u predjele bogate na vinogradima. U istinu susreće lovac u krajevima, gdje se uzgajaju vinogradi, za vrijeme berbe često velike čopore koka, koje tu sigurno prije nisu bile. Kako ove dolaze amo i šta traže ovđe? Općenito se uzima, da ih onamo mame zrele jagode, gdje se neko vrijeme dobro provađaju. Ali su suglasna istraživanja iznijela, koja su u tim krajevima činjena, da jarebice onamo ne privlače zrele jagode od grožđa, nego navlastito mali goli pužići, koji se u to doba po vinogradima često u dosta znatnoj množini nalaze. Istraživanja su dokazala, da su koke po vinogradima za vrijeme berbe, a i kasnije još, veliku množinu pužića uništile, a samo sporedno grožđe nagrízale. Jarebica se mora označiti kao sveopća proždrljivica. One ne prezire nikakovu hranu, ipak kako opažanja i istraživanja uče, u opće više vole životinjsku, nego li bilinsku hranu. Premda se njihova glavna hrana za dulje doba godine sastoji iz biljne hrane od žitarica i sjemenja, ipak uništavaju za to vrijeme i veliku množinu kukaca, osobito pužića, koje pomno traže, i kako se čini od svake druge hrane ovu najrađe imadu. Kada se uzgajaju mlade jarebice, pa se čine opažanja, primjećeno je, da mlada jata vole više životinjsku hranu, nego li najbolje sjemenje i najslađe bilje tako, da se dakle već u mladih koka pokazuje veća ljubav za životinjsku hranu. Da se dakle jarebice u većem broju u jeseni po vinogradima nađu, ima se tražiti prije uzrok u tome, što se u to vrijeme iznenadno pojavi po vinogradima velika množina kukaca, osobito pužića, koji predstavljaju traženu hranu, nego li u tome, da jarebice ostavljaju svoja polja radi zreloga grožđa i da se radi toga povlači u vinograde.

Preveo V. V.

*

Iz šumarstva Kranjske. Sveukupna šumska površina iznaša 441.966 ha., a dijele se na pet šumarskih kotara tako, da svaki od pet kotarskih šumarskih tehničara postavljenih u Kranjskoj ima svoju djelatnost da rasprostire na 88.393 ha. poprečno — zaista znatnu površinu. Ovoj se površini imadu pribrojiti još ona kraška zemljišta, koja će se prema programu u idućoj četvrtini stoljeća opet privesti šumskoj kulturi. Djelatnost pomenutih organa je takodjer od velike koristi. U prošloj godini 1903. njihovom je pobudom u 288 slučajeva pošumljena sveukupna površina od 162.79 ha. U 211 slučajeva oni su prouzročili odredbe i ostale mjere proti opustošenju šuma u ukupnoj površini od 255.09 ha. U 14 slučajeva stavljeno je 397 ha. šume pod zaštitu. Nema gotovo ni jedne pokrajine, gdje ima razmjerno toliko zaštitnih šuma kao u Kranjskoj. Kako je prema statistici objelodanjennoj prije kratkog vremena po ministarstvu za poljodjelstvo iznijeto, označeno je sveukupne površine ništa manje nego 176.679 ha. kao zaštitna šuma.

U 555 slučajeva prošle godine 1903. pošumljena je sveukupna površina od 464.69 ha. Šumarski tehničari političke uprave kojima je 13 pomoćnika (Forsticort) pridijeljeno, uzgajali su šumske biljke u devet šumskih uzgojnih razsadnika, koji iznašaju svi skupa 55.500 ha. Iz ovih je rasadnika u godini 1903. ništa manje, nego 6.791.900 komada biljki izručeno. Poimce se ovome rasadniku u Ljubljani posvećuje osobita njega, te je vrlo ugledan i svake ga godine posvećuju domaći i strani šumari, koji si žele o cjeloj shodnosti takovih nasada znanje prisvojiti. Iz ovih razsadnika je dobiven za pošumljivanje kraša u Kranjskoj sav potrebiti biljni materijal, od kojega je u godini 1903. u ovu svrhu 2.577.000 komada biljka upotrebjeno. Inače razpoložive biljke su odposlane općinama i privatnim šumoposjednicima u zemlji; šta više jedan je dio odaslan u Dolnju Austriju, gdje se takodjer mnogo biljki traži, tako da se ne može niti iz svih državnih i zemaljskih vrtova potpuno tražnji udovoljiti. U proljeću 1903. posijano je u razsadniku u Ljubljani 368 kg. sjemenja, iz koga je dobiveno 12 milijuna biljka. Koncem godine nalazilo se na istom 20 milijuna biljka različitih vrsti, ali najviše crnoga bora i smreke. U Kranjskoj je dosada 5071.59 ha. kraša pošumljeno, a stanje je tih šumskih nasada osobito povoljno. U starijim kulturama u Lembriju, Framlju, Dornegu, Sv. Vidu i Sinadolu podsadjeno je u jeseni 1903. godine 400 kg. hrastovog i 315 kg. jelovog sjemenja u svrhu, da se uzgoji potrebno nizko drveće. Za zaštitu kultura podignuto je 1025 m. suhozida. Žalibože su šume i kulture, poimence u kotaru Postojne napali štetni kukci, i to borov savijač i četnik, a one u kotaru Postojne, Radmannsdorfu i Rudolfswertu smrekov pisar. Osim toga je 37.77 ha. šume u 21 slučaju usljed požara oštećeno.

Da se zapriječi pogibelj od požara i kukaca preduzeto je čišćenje sjedina, šteta od požara nadoknadjena, a kukci su pravodobno uništeni.

Preveo V. V.

Dodatak uredništva. Bili bi u velike zahvalni našoj vis. kr. zemalj. vladi, kad bi i ona pristupila izdavanju godišnjih ili bar periodičkih izvještaja odnosećih se naše šumarstvo. Kako već jednoć spomenusmo, mi primjerice točno znamo koliko je biljka zasadjeno pojedinih godina na krašu u Kranjskoj, Istri, Gorici itd. nu koliko je kod nas, to ne znamo — a je li to pravo?!

K referatu i koreferatu o šumskim štetama koje, kako obećasmo, u ovom broju donosimo i o kojima se je vodila razprava na minuloj glavnoj skupštini našega društva, primietiti nam je, da isti nisu onako iscrpivi, kako smo mislili da će biti, kad smo svojedobno u ovom listu nabacili, da bi to bio zgodan tema za razpravu na ovogodišnjoj glavnoj društv. skupštini. Gg. referent i koreferent obradili su taj tema samo sa stanovišta imovno občinskoga, a ne i s drugih. Nužno je s toga o tom za nas gorućem pitanju, ter za pravo rak-rani našega šumarstva i s ostalih gledišta potanko progovoriti, tako da se isto sa svih gledišta promotri. I sami htjedosmo se toga posla primiti, te nadopunjak gornjem referatu i koreferatu napisati, nu kako nam se je jedan naših vrstnih stručnjaka — kojemu po njegovom službenom položaju te stvari još i bolje poznate biti mogu nego li nami — ponudio, da će to učiniti, odustasmo od naše namjere, te ćemo njegov nadopunjak odmah u ovom našem listu štampati čim nam stigne. Držimo naime, da se razpravljanje o tom pitanju ne smije tako dugo s dnevnoga reda skinuti, dok u obće ne budemo skroz na čistu, koji su pravi uzroci abnormalno velikih šumskih šteta i koja bi se sva sredstva poduzeti morala, da se tomu velikomu zlu s uspjehom na put stati može.

Produljenje trajanja nauka u kr. ug. rudarskoj i šumarskoj akademiji u Ščarnici. Novom naredbom, koja je stupila na snagu već početkom ove naukovne godine 1904./5., trajati će od sele naukovanje i u šumarskom odjelu četiri godine — dakle jednu godinu više nego do sele. I u Austriji se o tom, kako smo i o ovom listu svojedobno izviestili smo, radi, pak se je već glede toga mnogo raspravljalo, te je i po interesovanim krugovima u principu četirigodišnje naukovanje prihvaćeno, samo još do provedbe došlo nije, nu gotovo ne ima sumnje da će doskora doći. Za takovo produljene šumarskih nauka od šest na osam semestara vojuje više važnih razloga, od kojih je ponajvažniji pretećenje, naime prekomjerno velik broj sati predavanja i vježba gotovo u svim semestrima. Kako je naučna osnova naše zagrebačke kr. šumarske akademije udešena prema osnovama sličnih zavoda, naročito kralj. ugar.

šumarske akademije ščavničke, tražili bi isti nastavni zahtjevi — doduše slab materijalni položaj absolvenata u kasnijoj službi ne bi to bar za sada opravdati mogao — da se i u nas podje istom stazom. Da i mi podjemo istom stazom, kojom se je pošlo u susjednoj Ugarskoj u tom smjeru, odlučan je još jedan važan i posebno naš razlog, naime da i s ove strane ne bude nikakovoga prigovora onim našim absolventima, koji žele polučiti namještenje kod uprave naših državnih šuma. U tom nas mišljenju najbolje učvršćuje činjenica, što još do danas nisu riješene u Budimpešti molbe ni onih naših domaćih akademičara, koji su kao prvi molili za namještenje kod uprave naših državnih šuma. Da pako naši svršeni akademičari budu namješteni kod uprave državnih šuma u Hrvatskoj i Slavoniji pitanje ne samo u obće važno, već ga smatrasmo upravo životnim pitanjem za mladu našu zagrebačku šumarsku akademiju. Sa hrvatske strane učinjeno je do sele sve, da se upravi državnih šuma dađe prilika namještat i u Hrvatskoj i Slavoniji podpunoma kvalificirane domaće ljude a sposobne odmah propisanim službenim jezikom uređovati i sa strankami obćiti, a do te vrhovne uprave stoji, da se tim prilikama u korist toli šumske uprave toli naroda posluži. Za nas je pako, kako već gore spomenusmo, to pitanje od osobite važnosti, te se ne smije staviti s dnevnoga reda, dok ne bude u smislu našeg temeljnog zakona i prava riješeno. Da ga pako i vrhovna uprava državnih šuma, što prije na dnevni red stavi, naša je želja i molba, a svakako — dugim čekanjem — i podpunoma opravdana.

Nova naredba o kupovanju i izvozu žira, koju smo u prošlom broju našega lista u celosti priobćili, djeluje povoljno na cieniu žira i na solidnu konkurenciju, kako smo sa mjerodavne strane doćuli, prem smo u domaćem novinstvu primietili i glasova, koji tu naredbu simpatično primili nisu.

Naša šumska uprava i neki dopisnici naših političkih dnevnika. Dok su ljudi ljudi, a ne angjeli, biti će nedostataka a i grieha svagdje, pa tako i u upravi u obće, napose u šumarskoj s kojom naš seljak-ratar naprestano u dodir dolazi. Pak kad se ti nedostaci i griesi naroćito u opozicionálnim glasilima nekoj puta na javu iznesu i žigošu, ne bi to mogli smatrati neopravdanim, nedozvoljenim i štetnim. Nu kada se iznose griesi koji ne postoje ili neznatni manjci tako predoće, da je vriedi ona narodna da je „od muhe postao vol“, tadi niti je to opravdano ni svrsi shodno. Na ova razmatranja ponukaše nas češći dopisi priobćeni u raznim našim većinom opozicionálnim novinama, u kojima je govor i o našoj šumskoj upravi. Ti su dopisi često bez svake objektivnosti o čem smo se već opetovano osvjedoćili, zanimajuć se potanko za pojedine u takovim dopisima iznešene činjenice. U pretežnoj većini slučajeva

došli smo do temeljitog osvjedočenja, da su mnoge činjenice u skroz krivom svjetlu prikazane, izopačene, li da u obće ne stoje, pak bi stoga bilo u interesu sama stvari, da dopisnici dopro pripaze od koga se o pojedinim slučajevima informirati daju, odnosno da i same redakcije primaju i uvrštaju samo one dopise, koji im dolaze od osoba, koje dobro poznavaju i kojih osobna svojstva pružaju dovoljno jamstva, da su im navodi istiniti i objektivno pisani, naročito onda ako su dopisnici takove osobe, koje su u nekom slučaju osobito zainteresovane. Jer kakove su posljedice ovakovog neobjektivnog, pače čestog neistinitog predočivanja činjenica? Posljedice su obično te, da se pojedini slučajevi točno iztražuju a sve mamjeri da se nedostatak ili grieh izpravi, ako se nadje. A kad tamo vidi se da ne ima na stvari ništa ili se stvar ima baš protivno nego to dopisnik kazuje. Opetuje li se to češće, ne smatraju tad ni ozbiljni dopisi ozbiljnima, a tad to može doista biti od velike štete.

Na poziv glede uplate članarine sadržan medju oglasima u ovom broju našega lišta naročito upozorujemo p. n. gg. članove i to toli u njihovom interesu samom a tako i u interesu našega društva.

Br. 81.432.

Oglas.

Od strane kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove stavlja se ovime do sveobćega znanja, da će se u smislu normativne naredbe od 18. listopada 1886. broj 33.094. i od 21. svibnja 1890. br. 12.782 državni izpit za samostalno vođenje šumskog gospodarenja obdržavati dne 28. i sljedećih dana mjeseca studena 1904.

Odnosne u smislu citirane naredbe pod brojem 33.094 ex 1886. sastavljene i propisno biljegovane molbenice imaju se neposredno upraviti na osobu predsjednika izpitnog povjerenstva gospodina Roberta Fischbacha, kr. zemaljskog šumarskog nadzornika I. razreda u Zagrebu, najkasnije do 15. studenoga 1904.

U Zagrebu, dne 21. listopada 1904.

**Kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vlada, odjel za unutarnje
poslove**

Broj 11.929.

Oglas dražbe.

Povodom odpisa veleslavnog upravnog odbora županije belovarsko križevačke od 24. rujna t. g. broj 1967 obdržavati će se dne 15. studenoga u 10 sati prije podne javna pismena dražba vrhu 1260 kom. hrastovih stabaloh nalazećih se u predzabrani „Vranje“ z. z. Lonjica-Peskovac udaljena od Vrbovca 6 kl. 2 kl., od glavne ceste koja vodi iz Zagreba u Vrbovac, gdje je i željeznička stanica.

Ista hrastova stabla procijenjena su na 14.79 m³ ejepke 413.00 m³ gradje i tvoriva, 106.54 m³ balvana 281 kom. podvlaka Drva i odpadci ostaju ovlaštenicima kao gorivo drvo te nisu u procjenu uzeta, dočim je gore označena drvna masa procijenjena na 11.440 kr. 12 fl.

Rok za izradbu i izvoz ustanovljen je do 31./VII. 1905 (pete). — Dražba obavljati će se pismeno, na brzojavne ponude kao i na naknadno stigavše neće se uzeti obzir.

Pismene ponude propisno biljegovane sa točnom oznakom dražbenog predmeta i sa točno navedenimi brojevi i slovi označenom svotnom ponudom primaju se do 15. studena 1904. kod obč. poglavarstva u Vrbovcu, te se imadu najkasnije do 12 sati prije podne dražbu vodećem činovniku predati.

Nudioe imade uz svoje ime i prezime, boravište i uz vlastoručni podpis u ponudi očitovati, da su mu dražboprodajni uvjeti poznati da se njima podvrgava, te da će takove ili sam ili kroz svoga punomoćnika podpisati.

Ponudi mora priležati 10⁰/₀ procjenbene svote u ime zaobine u gotovom novcu ili u tečaju stojećim couponima ili talonom obloženim državnim austro-ugarskim papirima ili u inim pupilarnu sjegurnost imajućim efektima, koji se sa 5⁰/₀ izpod kurzovne vriednosti primaju.

Na omotu pismene ponude mora uz naslov izrično ubilježeno stajati :

„Ponuda za prodaju 260 kom. hrastovih stabala nalazećih se u šumi Vranje zem. zajednice Lonjica-Peskovec, koja će se kod obč. poglavarstva u Vrbovcu na dne 15. studena 1904. obdržavati.“

Dražbeni uvjeti mogu se na uvid dobiti svakim danom za vrieme uredovnih satih kod občinskog poglavarstva u Vrbovcu.

Kr. kotarska oblast.

U Križevcih, 25. listopada 1904.

Kr. kotarski predstojnik:
Benak v. r.

Broj 12.501.

Oglas dražbe.

Povodom odpisa visoke kr. zem. vlade odjela za unutarnje poslove od 7. listopada t. g. broj 76.297 te na temelju rještbe veleslavnoga upravnoga odbora županije betovarsko-križevačke od 17. listopada 1904. broj 2284 U. O. obdržavati će se dne 15. studenoga 1904. u 10 sati prije podne javna pismena dražba vrhu 970 kom. hrastovih stabala nalazećih se u šumi „Gajić“ vlasništvo z, z. Gaj udaljena 4 kl. od Vrbovca a leži uz glavnu cestu Rakovac—Vrbovac, gdje i željeznička stanica.

Hrastova stabla procijenjena su: 201.76 m³ 16.28 m³ cjepke 747.98 m³ gradje i tvoriva, te 691 komad željezničkih podvlaka to sve kao jedna cjelina u ukupnoj procienbenoj vrijednosti od 16.883 K 48 filira.

Za obaranje i izvoz robe jest ustanovljen rok do 1. listopada 1905 godine. — Dražbovati će se samo pismenimi ponudami.

Pismene ponude propisno biljegovane sa točnom oznakom dražbenoga predmeta i sa točno navedenimi brojevi i slovi označenom svotnom ponudom primaju se do 15. studena 1904. kod obč. poglavarstva u Vrbovcu te se imadu najkasnije do 10 sati prije podne dražbu vodećem činovniku predati.

Nudioc imade uz vlastoručni podpis u ponudi naročito očitovati da su mu dražboprodajni uvjeti poznati, da se njima podvrgava, te da će takove ili sam ili kroz svoga punomoćnika potpisati.

Ponudi mora priležati 10% procjenbene svote u ime žaobine u gotovom novcu ili u tečaju stojećim sa couponima ili talonom obloženim austro-ugarskim papirima ili u inim pupilarnu sjegarnost uživajućima efektima, koji se sa 5% izpod bur. vrijednosti primaju.

Na omotu pismene ponude mora uz naslov izrično obilježeno stajati:

„Ponuda za prodaju 970 kom. hrastovih stabala u šumi „Gajić“ z. z. Gaj kod obč. poglavarstva u Vrbovcu na dne 15. studena 1904.“

Brzobjavne ili naknadno stigavše ponude ne primaju se u obzir.

Dražbene uvjete može svaki pregledati u uredu obč. poglavarstva u Vrbovcu za vrieme uredovnih satih.

Kr. kotarska oblast.

U Križevcih, 25. listopada 1904.

Kr. kotarski predstojnik :

Benak v. r.

Dražba hrastovih stabala.

Podpisana kr. kotarska oblast, prodavati će dne 10. studena t. g. u svom uredu na temelju pismenih ponuda (isključivo ustmene) 2515 hrastovih stabala, nalazećih se u šuma zemljišne zajednice poveljene občine Draganić zvanih „Visoka“, „Hustje“ i „Sušje“ a procijenjenih na ukupno 61.952 K. 28 fl. te obilježenih u predjelu „Visoka“ sa tekućim brojevima 1—782; „Hustju“ 1—1000; i „Sušju“ sa 1—733. — Dotična stabla sposobna su za izradbu 111.79 m³ trupaca; 1244.44 m³ cijepke robe; 2250.39 m³ reske gradje; 1902 komada normalnih podvlaka. — Ova roba smije se izraditi iz materijala do 16 cm. debljine, dočim materijal izpod te debljine, dakle granjevina i otpadci, preostaju zemljišnoj zajednici.

Odnosne pismene ponude primaju se kod podpisane kr. kotarske oblasti rečenoga dana do 11½ sati pred podne, a priložiti im valja u ime vadiuma 10% ponudjene svote i to ili u gotovom novcu ili u državnih ili inih zakonitu sigurnost pružajućih vrijednostnih papirih stojećih u tečaju. — Papiri obiju vrsti imadu biti obloženi kuponima ili talonom, a primaju se za 5% ispod burzovne vrijednosti.

Ostali potanji dražbeni uvjeti mogu se uviditi u uredu kr. kotarskog šumara exponiranog u Draganiću

U Karlovcu dne 19. listopada 1904.

Kr. kotarski predstojni u z.:
Banjanin.

Broj 13.793—1904.

Oglas dražbe hrastová.

Temeljem dozvole visoke kr. zemaljske vlade odjela za unutarnje poslove od 3. kolovoza 1904. br. 55.505., ter ovlasti upravnoga odbora županije požeške od 6. listopada 1904. broj 1110. zapisnika, obdržavati će se u uredu kr. županijske oblasti u Požegi dana 7. studena 1904 u 10 sati prije podne dražbena prodaja hrastovih stabala sljedećih zemljišnih zajednica:

Broj hrpe	Zemljišna zajednica	Broj hrastova	Procijenjeni sadržaj		Broj podvlaka	Procijenbena vrijednost		Opazka
			gradje u m ³	gulje u m ²		K.	f.	
1.	Sovski dol	1613	2331.59	1930	1421	32.405	10	Najbliža željeznička postaja je Cagliin, osim tog nalazi se u blizini šumska željeznica vodeća iz Cagliina u Granicu.
2.	Paka	1486	1199.04	2248	1116	18.147	—	
3.	Dobrogošće	1116	1932.15	824	1106	26.136	95	
3.	Imrijevc	1060	1508.30	482	1214	21.566	20	
	Ukupno	5275	6971.08	5484	4857	98.255	25	

Obćeniti dražbeni uvjeti:

1. Dražbovati će se putem pismenih ponuda, koje vežu nudioca odmah čim ih je predao, dočim zemljišnu zajednicu veže tek nakon odobrenja dražbenog čina po visokoj kr. zemaljskoj vladi.

2. Ponuda može glasiti na gore naznačene prodajne hrpe.

3. Ponude imaju biti vlastoručno podpisane, propisno biljegovane i valjano zapečaćene, te će se samo na one obzir uzeti, koje budu predane do 10 sati prije podne 7. studenoga 1904. kod predstojništva podpisane kr. županijske oblasti i koje su obložene sa 10% od ponudjene svote, bilo to u gotovom novcu ili u vrijednostnima papirima prema burzovnom tečaju.

4. Dražbovatelji imaju u ponudi navesti, da su im obći i posebni dražbeni uvjeti točno poznati i da ih bezuvjetno prihvaćaju.

5. Uplata kupovnine odredjuje se u dva jednaka obroka i to:

a) polovica prigodom podpisa ugovora odnosno najdulje 14 dana poslije obavjesti, da je dražbeni čin po visokoj kr. zemaljskoj vladi odobren.

b) drugi obrok najdulje nakon šest mjeseci iza prvog plateža sa 4% kamata računajuć od dana podpisa ugovora u blagajnu kr. županijske oblasti u Požegi.

6. Nakon uplate prvoga obroka kupovnine i podpisa kupoprodajnog ugovora po obim strankama, uzsljediti će povjerenstvena doznaka kupljenih stabala, nu izradjeno tehničko drvo i gulje ne smije se iz šume izvesti prije podpune uplate ciele kupovnine.

7. Posebni dražbeni uvjeti mogu se viditi za uredovnih sati kod podpisane kr. županijske oblasti i kod kr. kotarske oblasti u Požegi, zatim kod kr. kotarskog šumara u Kutjevu.

U Požegi, 17. listopada 1904.

Kr. županijska oblast u Požegi.

Cuvaj, kr. podžupan.

Poziv zbog uplate članarine i predbrojbe.

Umoljavaju se p. n. gg. članovi i predbrojnici, koji članarine ili predbrojnine za ovu, a možda još i za prošle godine namirili nisu, da toj svojoj dužnosti čim prije udovoljiti izvole, jer će se doskora odpočeti ubiranjem iste putem poštanskih naloga. Članarina, koja bi se u smislu društvenih pravila imala već tečajem I. četvrti svake godine uplatiti, iznosi na članove I. razreda na godinu 10 K, za članove II. razreda, koji dobivaju samo „Lugarski Vjestnik“ 2 K, a za one koji dobiva osim toga još i „Šumarski list“ 6 K na godinu. Novce valja u svakom slučaju poslati na podpisano predsjedništvo (Zagreb, Markov trg br. 3.)

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskoga društva.

Jedna gospodarska tezulja i jedna bočica izvornog francuskog parfima

badava

Uz vrlo jeftine cene razošiljam iz prepuna mi skladišta — vanrednosti radi poznatu

robu iz meksikanskog srebra, i to:

6 kom. stolnih noževa iz meksikanskog srebra, 6 kom. viljuška iz meksikanskog srebra,
6 kom. jedaćih žlica, 12 kom. kavnih žlica, 6 kom. desertnih noževa, 6 kom. desertnih
viljušaka, 1 velika žlica za juhu, 1 velika žlica za mlieko, 1 salonski sviećnjak

svih 46 komada zajedno, samo for. 6·50

Svaki naručitelj dobije još osim gore navedenog garantirano dobro funkcionirajuću 12 $\frac{1}{2}$ kg. noseću
gospodarsku tezulju. — Meksikansko srebro je sasna biela kovina te za njezinu trajnost i kakvoću ga-
rantiramo kroz 25 god. Odprema sliedi uz napred priposlani iznos ili poštan. pouzeće iz evrop. skladišta

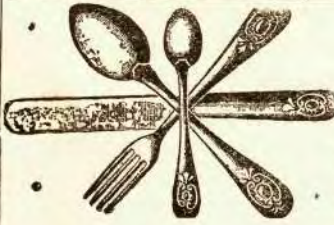
JOSIP DENKER, Central Verkehrs-Waarenhaus Budimpešta VII. Hernad ulica 54.

Za for. 3·40 uz poštan. pouzeće
šaljem preostatak
od Szepeškog platna za 6 podpunih
gospojinskih ili mužkih košulja
90 cm. izvrstne kakvoće, garanti-
rano kroz 5 godina.

Za for. 4·50 uz poštan. pouzeće
šaljem 3 m. mo-
dernog sukna za jedan elegantni
ogrtić za gospodu u svima bojama
prama želji.

Za for. 2·50 šaljem 4 $\frac{1}{2}$ kg. (po
prilici 50 kom.) malo
oštećenog ličnog sapuna iz lijana
ruža, ljubica, rezede, jasmína, vi-
sibaba itd. uz unapred poslani
novac ili poštansko pouzeće.

Radi velikog prometa ne mogu da šaljem uzorke. — Plavo emailirane lonce za kuhinje, fini proizvod uz
jeftine cene. — Pokusna pošiljka od 6 kom. kuhinjskih lonaca i 6 kuhinjskih zdjelica skupa samo for. 3·—
uz pošt. pouzeće kod **JOSIP DENKER, Budimpešta VII. Hernad ulica 54.**

SADRŽAJ.

	Strana
Uzrok i uztuk šumskim štetama u području šuma imovnih občina postojavše Vojne Krajine	601—621
Na gornji referat g. šumarnika V. Benaka nadovezao je g. D. Mocnaj ovaj koreferat	621—630
Nekoliko bilježaka o „estetici u šumi“. Piše A. Ugrenović ml.	631—643
Listak: Osobne viesti: Imenovanje i premještenja	644
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo:	644—645
Promet i trgovina	645—649
Različite viesti: O selenju jarebica. — Iz šumarstva Kranjske. — K referatu i koreferatu o šumskim štetama. — Produljenje trajanja nauka u kr. ug. rudarskoj i šumarskoj akademiji u Ščavnici. — Nova naredba o kupovanju i izvozu žira. — Naša šumska uprava i neki dopisnici naših političkih dnevnika	649—655
Oglasi	655—660

